

THE SUNDAY MORNING BUSINESS HALACHA PROGRAM

Doing Business on Chol Hamoed

טור וב"י תק"ל

ביאור הלכה תק"ל

וטור וב"י ומשנה ברורה תקל"ז א', ב'

טור וב"י תקל"ח, תקל"ט

משנה ברורה תקל"ט א'-ז'

לז"נ ר' שמואל ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל ל זאב ע"ה
לז"נ לוי בן דוד שלמה
לז"נ שמואל ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

תקל א חול המועד שהן הימים שבין ראשון של פסח לשביעי ושבת ראשון של חג לשמיני מותרים בכל מלאכה מן התורה אלא שהכמים אפרום במקצת מלאכות אע"ג דלפינן דהו מקראי טובא (שמות כג טו, ויקרא כג ד, דברים טו י) אסמכתות בעלמא נינהו אב"ע עיקרן אינו אלא מדרבנן. כן כתבו המוספות בפרק ב' דחגיגה (יח. ד"ה חולו) והרא"ש בריש מועד קטן (סי' א) דלע"ג דמדוכתי טובא משמע דליסור מלאכה נחולו של מועד דלורייתא מדוכתי אחריתי משמע שהן מדרבנן והכריעו דקושטא הכי הו' ללא מיתסר אלא מדרבנן וכן כתב שם המרדכי (סי' חמלה) ומיהו כתב ג"כ רבי אליעזר ממין (יראים השלם סו"ס דע) דחול המועד אסור במלאכה מדלורייתא ורבינו כתב בסמ"ק חול המועד אלא מלאכה חול המועד היא מדלורייתא ושם (רסד: ד"ה ומיהו) אכתוב שאינו יודע מנין למד רבינו שהרי"ף סובר

הלכות חול המועד

סימן תקל

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] איסור מלאכה בחול המועד היא מדרבנן; ועיין בסימן תקל"ו:

א חול המועד שהן הימים שבין ראשון של פסח לשביעי ושבת ראשון של חג לשמיני (ה) מותרין בכל מלאכה מן התורה אלא שהכמים אסורם במקצת מלאכות. אף על גב דלפינן דהו מקראי טובא אסמכתות בעלמא נינהו. אבל עיקרן אינו אלא מדרבנן. הילכך התיירו דבר האבד פירוש שהו' אבד אם לא יעשנו והתירו כל צרכי רבים. ואפילו צרכי יחיד אם אינו מעשה אומן. והתירו

כן: ודעת הרמב"ם בפרק ז' מהלכות יו"ט (ה"א) כדעת המוספות והרא"ש דאין איסור מלאכה בחול המועד אלא מדרבנן. ועימוקי יוסף כתב בריש מועד קטן (א. ד"ה גמ') שהרמב"ן (ח' שם ד"ה עור אני) הטיל פשרה ואמר שכל מלאכה שאינה לצורך המועד ואינה דבר האבד אסורה מן התורה ושהיא לצורך המועד מותרת בין במלאכה אומן בין במלאכה הדיוט אף על פי שאינה דבר האבד וכן כל שהיא דבר האבד מותרת אף על פי שאינה לצורך המועד ואע"ג דלית ביה טרחא ימירתא וחכמים מדנריהס אסרו ק"מ מלאכות אלו ועיקר חולו של מועד ודאי דבר תורה הוא ולזה הסכים הרשב"א סוף פרק קמ"א דעבודה זרה עכ"ל. וגם המגיד (פ"ו ה"א) כתב דברים אלו בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל: ודע"ד נראה דליסור מלאכה בחול המועד דבר תורה כדמשמע בטו"ק שזכר אין דורשין (חגיגה יח.) אלא שהתורה מותרת לחכמים שיאסרו המלאכות שגוראה להם ויתירו מה שגוראה להם וכעין מה שכתב הר"ן בריש יומא (א. ד"ה יוס) גבי עינוי דיום הכפורים נר מאלכה ושמיה וכן מצוה נהדיא בפרק אין דורשין צברייתא לא מסרו הכתוב אלא לחכמים לומר איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת ואף על פי שהגהות מיימון (פ"ו אות ג) כתבו דאין לדקדק מכאן מדלורייתא הוא דאי אפשר שהיו חכמים מקילין כל כך אם היה דלורייתא לאו מילתא הוא דאין קולות הללו גדולות ממה שהקילו דיום הכפורים לרחוק פניהם המלך והכלה כדי שיהיו נראים יפים וקולי אחריתי דשרו התם (עי' יומא עג.): וכו"ש הי"בך התיירו דבר האבד והתירו כל צרכי רבים ואפי"ו צרכי יחיד אם אינו מעשה אומן והתירו כל צרכי המועד ואפי"ו בדברים האסורים התיירו בשבי"ע הפועל אם אין לו מה יאכ"ל. הכל

תקל א חול המועד וכו' עד אסמכתות בעלמא נינהו. כן כתבו המוספות בפרק ב' דחגיגה (דף י"ח.) והרא"ש בריש מועד קטן מיהו צ"ל הביא דעת הרמב"ן והרשב"א דעיקר חולו של מועד ודאי דבר תורה הוא והיינו כשאינו לצורך מועד ואינו דבר האבד אלא לצורך המועד אי נמי שלא לצורך המועד אלא שהוא דבר האבד מותר מן התורה לגמרי אלא שהכמים אסרו מדנריהס ק"מ מלאכות אלו ודיעה זו נכונה לפע"ד והוא דכיון דציוס טוב לא תמורה התורה אלא לצורך אוכל נפש מכלל דבחולו של מועד מותר כשהוא לצורך המועד אפילו אינו אוכל נפש ומדכתיב (ויקרא כג ה) כל מלאכת עבודה לא תעשו שהוא לומר אפילו מלאכה דבר האבד אסור כמו שפירש רש"י בפרשת אמור (שם ד"ה מלאכה) מכלל דבחולו של מועד מותר דבר האבד דאם לא כן מאי איכא בין חולו של מועד ליום טוב: והכי איתא להדיא בתורת כהנים (סדר אמור פרשה י"ב אות ה-ו) וכל מלאכה לא תעשו הרי זה נא ללמד על ימי מועד שהם אסורים במלאכה יכול יהיו אסורין במלאכה עבודה תלמוד לומר הוא הוא אסור במלאכה עבודה ואין ימי מועד אסורין במלאכה עבודה וכו' ומה שאמרו בפרק שני דחגיגה שהתורה מסרה לחכמים אינו אלא שהם יבחנו איזו מלאכה אסורה לפי שאינו דבר האבד ואיזו היא דבר האבד ושריא אצל כשאינה דבר האבד כלל אסורה דבר תורה מדלורייתא קרא ציוס טוב למיכתב מלאכה עבודה: ואם תאמר לדעת המוספות והרא"ש דחולו של מועד מותר לגמרי מן התורה למה נכתב מלאכה עבודה גבי יום טוב לימא קרא סתמא כל מלאכה לא תעשו דכיון דאין חילוק בין מלאכה למלאכה דציוס טוב אסור אפילו דבר האבד ובחולו של מועד מותר אפילו אינו דבר האבד מהי חיטי לחלק וי"ל דאי כתב סתמא סלקא דעתך אמינא דכי היכי דשרי ציו"ט אוכל נפש הוא הדין דשרי נמי דבר האבד אע"פ שאינו אוכל נפש דכך היא הסברה מבחון להכי כתב מלאכה עבודה לאורו"י דאע"פ דאוכל נפש שרי אפילו הכי דבר האבד אסור היך הסברה: אך קשה להרמב"ן בפירושו לתורה בסדר אמור דמשיג על רש"י ופירש דמלאכה עבודה דקאמר קרא הכי פירושו מלאכה שאינה לצורך אוכל נפש דאוכל נפש מלאכה הגאה תקרא ושאני אוכל נפש מלאכה עבודה תקרא ובסדר נא דקאמר קרא (שמות יב טו) בפירוש אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם כתב קרא סתם כל מלאכה לא יעשה בהם אצל נשאר פרשיות כתב קרא מלאכה עבודה להורות דמלאכה אוכל נפש שריא ומשום הכי בשבת (עי' ויקרא כג ג) וציוס הכיפויס (שם סח) כתב נסתם כל מלאכה לא תעשו משום דאוכל נפש נמי אסור השתא לפי זה קשה מנא ליה להרמב"ן מקרא דמלאכה דבר שאינו אבד אסור בחולו של מועד מן התורה וי"ל

משמעו דבר האבד אסור בחול המועד אלא צרכי רבים ואפי"ו צרכי יחיד אם אינו מעשה אומן והתירו כל צרכי המועד ואפי"ו בדברים האסורים התיירו בשבי"ע הפועל אם אין לו מה יאכ"ל. הכל דהרמב"ן לא השיג אפירוש רש"י אלא זמה שפירש מלאכה עבודה שהקשה שם אצל מדרש חכמים בתורת כהנים (פ"ר יב) דכתיב הוא הוא אסור במלאכה עבודה ואין ימי המועד אסורין במלאכה עבודה הך דרשה ודאי לא דרשין לה אלא לענין דבר האבד דמלאכה עבודה אע"פ דפשוטו פירושו מלאכה שאינו אוכל נפש דרשו חכמים דמשמעו גם כן מלאכה שיש צורך וספרון כים זה מוכרח מדלורייתא קרא למיכתב הוא למידרש הוא אסור במלאכה עבודה שהוא דבר האבד ואין ימי המועד אסורים דבר האבד דאם לא כן לא אינטיריך למיכתב הוא:

ב וכו"ש הי"בך התיירו דבר האבד וכו' וכו' צרכי רבים וכו'. כלומר לפי דעת זו שעיקרן אינו אלא מדרבנן יוחא טפי מה שהתירו דבר האבד וצרכי רבים וכו' דהם אסרו והם המירו אצל להרמב"ן והרשב"א קשיא טובא היכן מצינו איסור דלורייתא מקלמנו

ה (או"ח תצה עמוד מס 193 תרצו) טור <מכון שירת דבורה> - ה (או"ח תצה - תרצו) יעקב בן אשר (בעל הטורים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ביאור הלכה תק"ל

דברים הנ"ל. והרבה פוסקים סוכרין דהוא מן התורה, והא דהקילו בכמה דברים הנ"ל הוא על-פי הרשות שניתן לחכמים מן התורה במלאכת חול-המועד לפי צורך הענין להתיר, וכדדרשינן לזה מקרא בחגיגה דף יח, עיין שם, וזהו שסיים הרמ"א לפי צורך הענין וכו'. ומאד יש לזיזהר שלא להקל יותר ממה שהתירו חכמים, דאמרו חז"ל: (ג) המבזה את המועדות [דהיינו שעושה בהן מלאכה, כפירוש רש"י], כאלו עובד עבודת כוכבים ומזלות. גם חייב (ד) לכבד חול-המועד במאכל ובמשתה וכסות נקיה, שלא ינהג בהן מנהג חול. ומהרי"ל לבש הקט"א¹ של שבת. ועיין לעיל סימן תקכט סעיף ב ובמשנה ברורה שם, דמצות "ושמחת בחגך" וגומר קאי גם על חול-המועד, ומבואר שם כיצד משמחן. וכתבו

משנה ברורה עם פסקי חוון איש עמוד מס 7 ו 8 כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

וכן בבית-יוסף בסימן זה. והנה לפי דעת כל הפוסקים האלו, כשיודמן איזה ספק במלאכת חול-המועד [לבד מהדברים שלדעת הרמב"ן והרשב"א הם דרבנן] צריך להחמיר, דהוא ספק בשל תורה. ועיין לקמן בסימן תקלו בביאור הלכה דיש חילוקים בענין זה. ואף דמשולחן-ערוך לקמן בסימן תקלו בסופו דפסק כרב אמי להקל נגד רב הונא, וכן בסימן תקלח סעיף א ובסימן תקלט סעיף ו משמע דלהלכה תפס כשיטת המקילין דעיקרו הוא דרבנן, אפשר שלא ראה כל הני ראשונים שהבאתי, ועל-כל-פנים אין למהרה להקל כי אם לצורך גדול: ²4667

משנה ברורה עם פסקי חוון איש עמוד מס 8 ו 8 כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ב וּמ"ש לא שנה ישן או חדש. מפרש בגמרא (ג) דצית השלחין ב וּמ"ש ואפילו בבית השלחין לא התירו אלא היכא דליכא שרי אפילו חדש דכיון דליכא פסידא לא חיישין דילמא אחי טרחא יתירא. כבר נתבאר: וּמ"ש כגון מן המעין לא שנה לאינפולי וטרח טירחא יתירא אבל צית הנעל אסור אפילו ישן דלא אחי לאינפולי דכיון שאין צה הפסד ואין משקין אותה אלא להרומה לשווי אפלי חרפי לא שריין לאטרוחי נמועד:

ג יאורות מים המושכים פאגמים וכו'. מירא דשמואל לשם (דף ד'). והכי פירושו יאורות שאין נעשין בידי אדם אלא מעצמם נמשכו נהרות מהאגמים אם אינן פוסקין לעולם אפילו בשנה שמונה מקלחין תמיד מותר להשקות מהן אבל אם דרכן לפסוק אסורין שמה יסקו ויבוא למלאות גדלי והוי טירחא יתירא:

ב ואפילו בבית השלחין לא התירו אלא היכא דליכא טרחא יתירא כגון מן המעין לא שנה ישן או חדש ולא חיישין כיון שהוא חדש (ג) שמא יתקלקל אבל מים מכונסים ונקוין בגומא וצריך לדלות מהן ויש בו טורח (א) או ממי גשמים מקובצים אסור להשקות מהן. אפילו שתי ערוגות זו למעלה מזו אין דולין מהתחתונה להשקות העליונה. ואפילו אחת הציה גבוהה וחציה נמוכה אין דולין מהמקום הנמוך להשקות הגבוה: ג יאורות מים המושכים מן האגמים אם אינן פוסקים שמקלחין תמיד מותר להשקות

משקין בסוף) וז"ל קילון צור עמוק וכו מים מכונסים דליכא טרחא יתירא לדלות ונקטיה אחר מי גשמים לאשמועינן דאסור מי גשמים אינו אלא ג] שאפילו אפשר להשקות בתחלה מהכנוס של מי גשמים בלא טורח כשיחסרו המים היה צריך לדלות ושמועינן שאם היה אגם מים שלא יבואו לעולם נמועד לצורך דלי אלא שמסקה מהם צרגליו בקל היה מותר וכן מפורש בגמרא (ד) דאמרין בשלמא מי קילון איכא טרחא יתירא אלא מי גשמים מאי טרחא איכא אמר רבי אילעא אמר רבי יוחנן גזירה מי גשמים אטו מי קילון רב אשי אמר מי גשמים גופייהו לידי מי קילון אטו ופירש רש"י מי גשמים נמי אטו לידי מי קילון. כלומר כי מדלי מינה דן דלא הויה מלאה נעשית ממילא מי קילון שאינו מלא וטריחא מילתא: ומה שכתב הן להחיר אגם מים שלא יבואו לעולם נמועד לצורך דלי יתבאר בסמוך: והרמב"ם (פ"ו ה"ג) כתב כלשון הזה לא ידלה וישקה מן הצריכה או ממי גשמים מפני שהוא טורח גדול אבל משקה הוא מן המעין צין שהיה צין שילא בתחלה ממשכו ומשקה בו וכן כל כיוצא בזה עכ"ל נראה מדבריו לכאורה שכל שהוא צריך לדלות ולהשקות מיקרי טרחא יתירא ואסור אבל אם אינו צריך אלא להמשיך ולהשקות ולא לדלות כלל משמע דשרי אפילו צמי צריכה ומי גשמים ויש לתמוה שפני מה שאמרו בגמרא צמי גשמים אפילו ממשך אסור או גזירה אטו מי קילון או משום דמי גשמים נמי לידי קילון אטו ולפיכך צריך לפרש דהכי קאמר לא ידלה וישקה מן הצריכה וכן לא ישקה ממי גשמים אף על פי שאינו דולה אלא ממשך צרגלו: ומה שכתב הן מפני שהוא טורח גדול אדולה ומשקה מן הצריכה קאי כפשטיה דטורח גדול הוא ואמשקה ממי גשמים הכי קאמר לפי שאפשר לבוא לידי טורח גדול כלומר שכשיתחיל להמשיך ולהשקות יחסרו ויצטרך לדלות דהוי טורח גדול וסוף דבריו דייקי הכי שכתב צמי מעין ממשכו ומשקה בו משמע דלא שרי אפילו ממשך אלא צמעין דוקא אבל לא צצריכה ולא צמי גשמים וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה: וּמ"ש אפילו שתי ערוגות זו למעלה מזו אין דולין מהתחתונה העליונה ואפילו אחת הציה גבוהה וחציה נמוכה וכו'. צרייתא סס (ד) ופירש צנמוקי יוסף (א: ד"ה סחי) שמי ערוגות והאחת גבוהה מחציתה ואין המים יכולין לעלות לערוגה העליונה אלא על ידי זריקה שזרוק בכלי מזו לזו וקמשמע לן צרייתא זו שאף על פי שאין גבוהה אלא מעט אפילו הכי אסור משום טרחא:

ה (אוי"ח תצה' עמוד מס' 212 תרצו) (טור) מכון שירת דבורה - ה (אוי"ח תצה' - תרצו) יעקב בן אשר (בעל הטורים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

1101

תקלז דין מלאכת דבר האבד, וכו' ט"ז טעמים:

א (א) [*] *דבר (ב) (ג) האבד מותר לעשותו בחול המועד בלא שינוי (מיהו, בכל מה דאפשר להקל בטיחה יעשה) (כל ב). בלפיכך, בית-השלחין (פירוש, (ב) הארץ הצמאה) שהתחיל להשקותה קודם המועד מותר להשקותה, (ג) *שכיוון שהתחיל להשקותה קודם לכן אם לא ישקנה עכשיו תפסד, אבל (ד) שדה "הבעל שאין משקיף אותה יאלא להשביחה יותר, אסור להשקותה: ב' אפילו בבית-השלחין לא התירו אלא היכא דליכא טרחא יתירא, כגון מן המעיינין (ה) בין חדש בין ישן שהוא ממשיכו ומשקה, אבל לא ידלה וישקה מן (ו) הבריכה או (ז) ממי הגשמים מקובצים מפני שהוא טורח גדול. (ח) אפילו יערוגה אחת חציה גבוה וחציה

א משנה מועד-קטן י"א ר"ב וכו' וי"ט וכו' וכו' ש"ס ב משנה ש"ס ב דף ע"ב, הסמכת הוסיקים (פירוש) ש"ד ל"ה במדבר (פירוש) ג' ש"ס ב במדבר ד' משנה ש"ס ב ה' ברייתא ש"ס ו' וכו' אלעזר ברבי שמעון

שערי תשובה

דבר. וכתב ברי"ם בשם מהר"ם פרוכנינאל בתשובה כתי"י שאין להדיפס ספרים בחייה, אף שיש לו פועלים שפסק להם שכרם קבוע בין אם יהיה לו פועלה בין אם לא יהיה לו לא מקרי דבר אבד בשביל שמאבד שכר פועלים מאחר שמלאכת הדיפוס עצמה אינה דבר האבד, וגם אם יקח פועלים שאין להם לו מה יאכל, ע"ש. והברי"ם כתב ע"ז: ועיין לקמן סימן תקמ"ב ובמ"ש האחרונים ודוק, עכ"ל, ור"ל רש"ם משמע שרשאי ליתן מלאכה לפועל שאין לו מה יאכל, וכ"כ בספרים חסדי מהר"ם צריכין ישוב. ולענין ס"ל דרוקא כשהמלאכה יש בה קצת צורך לירוש, משא"כ מלאכת הדיפוס שהוא רק להרחיק. ועיין בבי"ב מ"ק ומ"ח שהבאתי בסימן תקמ"ב, ועיין לקמן סימן תקמ"ה מ"ש בזה בשם מור קציעה: (ב) האבד. עכ"ל. ועיין בשרית פמ"א ח"ב סימן ס"א שמישכב קושי"ת ב"י על רבינו ירוחם בפ"ש שקטס בנו אחריו, ע"ש, ומח"ב השיג על זה מר"י נתיב כ ח"ב וגם העיר בזה בדברי החקיעקב סימן חמ"ט ק"כ כ"א שגראה מדבריו ודבדוריהא לא

ביאור הלכה

* דבר האבד וכו'. עיין במגן-אברהם דספק דבר האבד גס"כ מותר. ועיין בפרי-מגרים ומחצית-השקל דלכאורה דין זה תלוי אם מלאכת חול-המועד בדבר שאינו אבד אסור מן התורה או מדרבנן. ועיין בשמ"ת אדם שהוכיח דעת הבית-יוסף בסימן תקל"ט להחמיר בספק דבר האבד, והיינו אפילו למאן דאית ליה דעיקר איסור מלאכת חול-המועד הוא מדרבנן, שהרי הבית-יוסף כתב שם זה לדעת הרא"ש, והרא"ש הוא מכת הסוכרים בריש מועד-קטן דהוא דרבנן. אמנם לכאורה יש טעמיה לכל זה ממשנה דף י"ח עמוד ב' ואלו כתובין, וכתבו שם התוספות: נראה דכל הני הוי דבר האבד, מן ימות הגותן או העדים או בית-דין או ילכו למדינת הים, וכן בחידושי ריטב"א נמי כי האי גוונא על כל המשנה, הרי דמקלין מספיקא, וכן משמע מהרשב"א שהובא בבית-יוסף בסימן תקמ"ה דלחכי מתירי התוספתא לכתוב חשבונותיו בחול-המועד שמא לא יזכרם עד אחר התנ, הרי דמתירין מספק, וביותר מזה, דידוע דהרשב"א הוא מכת הסוכרין דמלאכת חול-המועד עיקרו הוא מן התורה, כמו שהבאתי בסימן תקל"ב בביאור הלכה, עיין שם. ועל-כן נראה לעניות דעתי דעיקר תלוי זה בדבר המצוי, דהיינו אם החשש שהיה דבר האבד אם לא יעשה בחול-המועד הוא מצוי, מקלין אפילו למאן דאית ליה דמלאכת חול-המועד עיקרו הוא מן התורה, ולהכי מקיל המשנה לכתוב בכל אלו הדברים שזכרם שם, עיין בנימוקי-יוסף ובריטב"א (ומה שכתבו התוספות שמא ימות הגותן או העדים וכו', רצו לומר דעל-ידי כל אלו ביחד הוא בודאי דבר המצוי), וכי האי גוונא צריך לחרץ מה שכתב המגן-אברהם בסימן תקמ"ד סעיף-קטן ב' בשם הב"ב הבית, עיין שם, ואם אינו מצוי ההפסד יש להחמיר אפילו למאן דאית ליה דאיסור מלאכת חול-המועד הוא מדרבנן. ולהכי אחי שפיר הא דסימן תקל"ט שהביא החי"א אדם מדברי הבית-יוסף, ושם אינו מצוי כל"כ הפסד, ויכול להיות שבשבוש הבאה גס"כ יהיה ביוקף נובלאו הכי אין ראייה מדברי הרא"ש, דהתם לא מיירי רק לענין עבדי רוחא שהיה מקרי דבר האבד, מה שאין כן בחשש הפסד ממש, הבית-יוסף גופא בריש הסימן כתב דרק הרשב"ם חשש קצת להחמיר בספק, עיין שם הט"ב, וכן הא דכתב הבית-יוסף בסימן תקמ"ה על דברי הכל"ב

הוא גס"כ משום דטכידא ליה להבית-יוסף דחשש שמא לא יהיה לו פנאי אחי יוס"טוב להגיה הוא דבר שאינו מצוי. ולפי זה הא דכתב המגן אברהם דספק דבר האבד מותר הוא אם אותו החשש מצוי שיבוא, כן נראה לעניות דעתי. אח"כ מצאתי בהרב המגיד פרק ז' מהלכות יוס"טוב דין ג' בשם הרמב"ם שמתיר גס"כ בספק דבר האבד, אך צריך לעשותם בצנעא. ועיין בסימן תקל"ט סעיף ב' דאם אי אפשר בצנעא מותר כפרהסיא: משנה ברורה עם פסקי חזון איש עמוד מס' 18 ו' כהן, ישראל מאיר בן אריה ז"ב הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פרדיסא כי מטא חולא דמועדא קטפיה לשנה שהיה כולי עלמא
 לפרדיסייהו לחולא דמועדא אפקריה רבי ינאי לפרדיסיה ההוא שחא
 משמע שאם יש לו כרס שמוחר לנצרו במועד והיינו כשהוא דבר אבד
 וכתב שם הרא"ש (פי' י' - טו) אהאי דקאמר (יד.) זופתין חביתא מיירי
 בשלא כיון מלאכתו במועד אלא ארעו
 אונס שלא היה יכול לעשות קודם
 המועד אי נמי היה סבור שהיה יכול
 להמתין עד לאחר המועד ואירע
 דבר שאם ימתין יהא דבר אבד ונבי
 האי גונא איתא בירושלמי (ה"ב)
 אמתימתין דמי שהיה ינו בתוך הצור
 הא לכחלה אסור מה אן קיימין
 אס כשהגיע זמנו לנצור ולא נצר הוא
 חטא אנפשיה כלומר אפילו הוא דבר
 האבד כיון מלאכתו במועד הוא ואי
 בשלא הגיע זמנו לנצור יכול הוה

רוצה לכבדו ומרבה מנות בשבילו אבל בגוי שהוא שלוח אלנו מותר
 להאכילו וכמ"ש לעיל בסמ"ח וק"ל ולכן כתב רבינו כאן בסתם מותר
 ביום טוב לתת לו מזונות:

תקל"ח א מי ששקט זיתיו וכו'. נראה דמה שכתוב בכל ספרי
 רבינו ובלבד שלא יכין מלאכתו
 במועד כגון שהיה סבור וכו' הוא
 טעות נפל בספרים והשורות לריכות
 להיות מהופכות וכן לריך לומר
 ואירעו אונס שלא היה יכול לדרכו
 עד שהגיע המועד או כגון שהיה
 סבור שהיה יכול לשהות עד אחר
 המועד ואירע דבר שאינו יכול
 לשהות שאירע שום אונס קודם
 המועד דורך זמיו וענביו כדרכו וכו'
 ובלבד שלא יכין מלאכתו במועד
 ומותר לזפת וכו' דמכין מלאכתו

סימן תקל"ח

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א-י] היתר עשיית מלאכות שבחלוש ואיסורם: [י] דין המכין
מלאכתו במועד:

א מי שלקט זיתיו ונתנן בבית הבד (ה) והפכין
 בענין שנפסדין אם אינו דורכין מיד או שיינו
 בבור וצריך לדרכו ואירעו אונס שלא היה יכול
 לדרכו עד שהגיע המועד דורך זיתיו וענביו
 כדרכו ומכניסין לחביות וסותמן ועושה כל הצריך

קאים אלא [ג] כי כן קיימין כשהגיע זמנו לנצור הוה דסגר דיכול
 קאים ולא קס ואם הגיע זמן הנציר במועד אס יש לישראל כרס
 לריך הוא לנצור כמו כן פן יהיה לנצור כשיצטרו הגוים סביבות כרמו
 כי יפרטו כרמו ויהיה למרמס וכיון שצריך לנצור מותר לדרוך וליתנו
 לחביות פן יפסדו וגם אס הגוי רוצה ליתן לו יין בחובו נראה כא
 דכמיל מידו דמי וכן אדם שצריך לקנות יין צנציר לנצור שמייט כל
 השנה ואס יעבור המועד לא ימלא כמו שנמלא במועד דבר האבד
 הוא ומותר לקנות לצורך כל השנה ומותר לקשור חביות ולזפתן ובלבד
 שלא יכין מלאכתו במועד עכ"ל ורבינו כתב דברים אלו בסמ"ח תקל"ט.
 וכן כתב המרדכי (פי' חתנ' ג"כ וכן כתבו הגהות מיימוניות (פ"ח דפוס
 קושטא הי"ד) בשם ספר המנוות (סמ"ק פי' קנה עמ' קפו אות טו):
ובתב רבינו ירוחם (שם לו:) בשם הראב"ד (פ' האשכול ס"ב עמ' 150)
 אע"פ שהפועלים הדורכים אותו אינו אללס דבר האבד ויש להם מה
 שיאכלו מותר משום אבידה דבעל הבית כי היכי דמותר לנצל הבית
 כשאין לפועל מה יאכל וכתב עוד רבינו ירוחם דמההוא עובדא דרבי
 ינאי שכתבתי יש ללמוד דאדם חשוב צריך לזיור אפילו במלאכת דבר

במועד דאסור היינו דוקא דיודע דילצטרך לעשות מלאכתו במועד ואינו
 עושהו קודם המועד אלא ממתין עד המועד שיהיה פנוי כמו שכתב
 במרדכי בסוף פרק קמא דמועד קטן (פי' חתמח) וכמו שכתב הגהות
 מימון (פ"ח אות כ) להדיא אבל היה סבור שיכול לשהות עד אחר
 המועד ואירעו אונס קודם המועד מותר לעשות במועד כל מה שצריך
 וכ"כ במרדכי (פי' חתנ' ג) וכן פסק בשלחן ערוך (פי' א) ופשוט הוא:
ומי"ש ומכניסין לחביות וסותמן. הכי איתא במשנתנו ריש פרק
 מי שהפך רבי יוסי אומר זולף וגומר וגף כדרכו אבל במקלתן כתוב
 זולף וגומר כדרכו וכן הוא בפירוש רש"י שבאלפסי (ה.) ונמוקי יוסף
 (ד"ה מי) דלא גרסינן וגף גבי זיתים משום דאין דרך לעשות לזיתים
 מגופה דאפילו הניחם מגולה לא פסדי אבל בשלחן ערוך אחר פירש א
 דגרסינן ליה משום דאיכא פסידא כשמוליכין אותו ממקום למקום
 בלא מגופה שניתו השמן וכשפך לארץ ועוד אפילו כשעומד במקומו
 נמי צריך לכסות שלא יכנסו לחוכו שרצים או יפלו לחוכו דברים
 המאוסים ויתקלקל השמן אלא מיהו לפי זה לא היה צריך לתקן

האבד שחא יטעו העולם לומר שכיון מלאכתו במועד וכן כתב הרוקח (פי' זו) [בדק הבית] ולי נראה דאין משם ראייה דשאני התם שאירע תקלה על
 ידו ואדרבה משם ראייה דאדם חשוב אין לו לזיור כל שלא באה תקלה על ידו דהא רבי ינאי מעיקרא לא היה נזהר ועוד י"ל דאפילו בחר ההוא עובדא
 לא נמנע רבי ינאי אלא דבההיא שחא אפקריה להודיע לבני אדם שלא כיון מלאכתו במועד ואף גם זאת מדת חסידות היתה ולא מן הדין [עד כאן]:
תקל"ח פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ג.ב] דבר שהוא ידוע שהוא לצורך המועד מותר להביא אותו בפרהסיא: וכן אם יש לחוש שיאבד אם יביא בצניעא: [ה] אם מותר לטלטל סחורה
הנאבדת:

א מי ששקט זיתיו ונתנן בבית הבד והפכין בענין שנפסדין וכו' עד ועושה כ"ל הצריך להם כדרכו ב"א שינוי. נ"ש
 פרק מי שהפך (י"א): אפליגו רבי יהודה ורבי יוסי במתניתין ואיפסיקא הלכתא בגמרא (י"ב) כרבי יוסי דשרי דכר האבד לעשות
 בלא שינוי. ודע שהרמב"ם כתב בפרק ז' (ה"ג) הופך אדם את זיתיו במועד והשיג עליו הראב"ד אני לא מלאתי אלא זיתיו הפוכים ושנוין
 אבל בהפוך אחד לא שאינן מתעפשות כל כך והכי איתא בירושלמי (פ"ג ה"ה) והרב המגיד הביא ראייה כדברי הרמב"ם וכתב [א] דמתניתין
 דקתני מי שהפך לרבותא הוא דאף על פי שכבר הפכין ואינם מתעפשות כל כך מותר:

פרישה

כשאין לפועל מה לאכול ראב"ד ואשיר"י: כתב בתרומת הדשן סימן קנ"ג שמוחר לחלוב הנהמות בחול המועד אפילו שלא לצורך המועד ואפילו על
 ידי ישראל משום דהוי דבר האבד והביאו כ"י סוף סימן תקל"ג: כתב רבינו ירוחם להשוות הבית שלא ישל בנמוות בחול המועד מותר. וסמ"ק כתב
 דמותר להסיר גבשושית בחול המועד ורבינו כתב בסמ"ח תק"מ:
תקל"ח (ה) והפכין. וכתב המגיד משנה דלרבותא נקט והפכין ואע"ג דכבר הפכין ואינן מתעפשות כל כך והראב"ד סמ"ח ליה הסגרא דכשהן הפוכין
מתעפשין יותר:

דרישה

תקל"ח [א] מה שכתב המגיד משנה והביאו ב"י בריש סימן דמתניתין דקתני מי שהפך לרבותא הוא דאע"פ שכבר הפכין ואינן
מתעפשות כ"ל כך מותר. קצת קשה למה לא כתב הרמב"ם גם כן לרבותא מי שהפך וצריך לומר דיש פנים לכאן ולכאן וכל אחד
הוי רבותא ורמב"ם נקט אבל הופך לרבותא רצה לומר אפילו הופך אע"ג דאין מתעפשות כל כך וכמ"ש הראב"ד וק"ל:

חדושי הגהות

[ג] פירושו כי כן קיימין. כמו הכא במאי עסקינן שנתלמוד בגלי:

הגהות והערות

[א] ששון הרא"ש, נראה דמותר לקבלו במועד דכמציל מידו דמי וכו':
תקל"ח [א] היינו לשון אחר שברש"י על הרי"ף שם:

מגופה דהיה מספיק נכסיו מועט אלא דאיכא למימר דלרין מגופה שלא יפיג השמן טעמו וימקלקל דאע"פ דשמן שהניחו מגולה לא מתקלקל שמה כשהוא חדש מתקלקל כל זה כתבו המוספות לשם נדיבור ראשון:

ב ומותר לזפת בין חביות בין כלים קטנים שהם דשתייה. כלומר בין חביות שהן גדולות וכו' ובמקלם ספריס כמות נפיש בין חביות גדולות ובין קטנות שהן לשתייה והוא פלוגתא דאמוראי לשם לשמאל חיישין לטירחא יתירחא ולכן קטנות מותרות לליכא טירחא יתירחא אבל גדולות אסורות ולרוב דימי מנהרדעא חיישין לפסידא ובגדולות איכא פסידא יתירחא אי לא זפתה משום דנפיש יינה חוהו שאמר רבינו יש אסוריס נקטנים וכו' דפוסקיס כרז דימי דבתראה הוא (עיי' ב"ב כג.) אבל רוב פוסקיס פסקו הלכה כדברי שניהם להקל וכדעת הרא"ש:

להם כדרכו בלא שינוי. ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד כגון שהיה סבור שהיה יכול לשהות עד אחר המועד ואירעו דבר שאינו יכול לשהות. או שאירעו שום אונס קודם המועד. ומותר לזפת בין חביות בין כלים קטנים שהם לשתייה. ויש אסורין בקטנים (ג) ומתירין בגדולים. (ב) ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב סתם להתיר ולא חילק: (א) מותר להכניס פירות מפני הגנבים. ואם הם במקום המשתמר אסור להכניסם: (א) ושולה פשתנו מן המשרה וכל כיוצא בזה מדבר האבד ובלבד שלא יכוין להשהותו עד המועד: (ב) ומיהו יעשה בצנעא כגון שיכניסם בלילה ואם הוא דבר שיש בו פרום בלילה יותר מביום כגון שצריך להכניסם באבוקות ובקולות יכניסם ביום:

פירוש כוחתא כלי קטן ומאן דאמר זופמין חביתא חייש לפסידא ובחביתא איכא פסידא יתירחא אי לא זפית לה משום דנפיש יינה ובכוחתא ליכא פסידא יתירחא ומאן דאמר זופמין כוחתא דחייש לטירחא יתירחא ובכוחתא ליכא טירחא יתירחא ובחביות איכא טירחא יתירחא והרי"ף (א) והרא"ש (ס' יד) כתבו מחלוקת זו ולא הכריעו הלכה כדברי מי והרמב"ם פסק כפרק ח' מהלכות יו"ט (ה"ד) כדברי שניהם להקל וכן פירש סמ"ק (ס' קנ"ה ע"ג) וכן וסובר רבינו שכן היתה דעת הרא"ש מדכתב אח"כ (ס' טו) גבי מי שצריך לקנות יין לצורך כל השנה ואם יעבור המועד לא ימלא כמו שנמלא במועד מותר לקנות ומותר לקשור החביות

ולזפתן מדלא חילק בין חביות קטנות לגדולות משמע דכנולהו שרי ואין נראה לי משם ראייה דסתם חביות גדולות הן ואפשר דמדכתב דברי שמואל ודברי רב דימי ולא הכריע משמע דמספקא לן הלכה כדברי מי וספיקא דרנן לקולא: ומ"ש שיש אסוריס בקטנים ומתירין בגדולים. היינו כרז דימי מנהרדעא וקשה לי על מי שפסק כן דהא שמואל מריה דתלמודא היה טפי מיניה ועוד דהא סוגיין ריהטא דחייש לטירחא דהא אמרינן גריש מועד קטן (ג) דלפילו במקום פסידא מיטרח נמי לא טרחינן מיהו דהא איכא למימר דהתם שאני דהוי מידי דמחוצר אבל הכא דהוי מידי דתלוש לא מחמירין כולי האי. והא דקאמר זופמין חביתא דבר פשוט דנשלא כיון מלאכתו במועד מיירי וכבר כתבתי לשון הרא"ש בזה נסימן הקודם (נסוף הסימן ד"ה מ'): כתב המרדכי (ס' חמ"ג) דאף למאן דאמר זופמין חביתא נראה דהשתא מותר לתקן חביות בגלגלים שלהם וכן לרכי תיקון שאי אפשר לתת יין בלא תיקון דפלוגתא דזופמין חביתא דהכא בחבית שלימה איירי זופמין אותה מצפנים כדי שיתחזק היין והשכר אבל תיקון הגלגלים לירקל"ס וסידקי החביות האלו ודאי דבר האבד הוא ושרי. וכמו בנהגות מיומן (פ"ח דפוס קושטא ה"ד) צריך לומר לקשור החביות קודם המועד אם ידוע שיהיה לו יין ויגיע הצליר תוך המועד דהיינו כיון מלאכתו במועד אבל אם אין ידוע לו מקודם ועתה קנה יין או נתנו לו בחובו מותר וכן פסק בספר המלוות (סמ"ק בנהגות ה"ף ס"ס קנ"ה) ודוקא כשהן לצורך המועד מותר לקשרן ולתקן להם שוליים אבל לצורך אחר המועד אסור עכ"ל (ג): כתוב בנהגות אשיר"י (ס' יד) בשם אור זרוע אומר דלדין מותר לזפת חביות שלנו משום דפליגי בינות שלהם שהם חזקים וטובים דליכא פסידא כל כך אי לא הוה מוסף אבל יינות שלנו שקלים כמים אפילו שמואל מודה דמותר לזפת חביות דליכא פסידא מרובה אבל לזפת גאדות וקנקנים אסור וירא שמים יוסף כליו קודם המועד עכ"ל:

ב (א) מותר להכניס פירות מפני הגנבים. משנה בפרק מי שהפך (יג): ומ"ש ואם הם במקום המשתמר אסור להכניסם. (למד ב' מתוך המשנה הנזכרת:

א) ומ"ש ושולה פשתנו מן המשרה. שם נמשנה: ומ"ש ובלבד שלא יכוין להשהותו עד המועד. גם זה שם נמשנה: ב) ומ"ש ומיהו יעשה בצנעא כגון שיכניסם בלילה. שם על משנה זו תנא ובלבד שיכניסם בצנעא לתוך ביתו. וכמו המרדכי (ס' חמ"ג) אולי אף צפרהסיה יש להתיר דבר שהוא ידוע שלצורך המועד ומעשה זה לפני ר"י בשעורים של ישראל שהיו צבית הגוי והיה ירא שאם לא יוליכס לצימו יאכלום והתיר להביאם צנעא לחול המועד משום דבר האבד (א): ג) וכתב עוד המרדכי תנא ובלבד שיכניסם בצנעא בתוך ביתו וכל שכן שאסור להסיע ממנו מעיר לעיר אם לא נשבל דבר האבד: ב) ומ"ש רבינו ואם הוא דבר שיש לו פרום בלילה יותר מביום וכו'. שם רב יוסף הוה ליה כשורי עיילניהו ציממא אמר

דרכי משה

תקל"ח (א) ונראה דזה המעשה מיירי דאי אפשר לעשות כי אם בפרהסיא אבל במקום דאפשר לעשות בצנעה עושה בצנעה והמגיד משנה כתב בפרק ז' דיו"ט (ה"ג) הא דצריך להכניסן בצנעא דוקא בדבר שאינו נפסד ודאי כגון הכנסת פירות דאינו אלא ספק

פרישה

(ג) ומתירין בגדולים. דנגדולים דיש הרבה יין מותר משום פסידא:

דרישה

[ב] וא"א הרא"ש ז"ל כתב סתם להתיר ולא חילק. כתב ב"י ז"ל ואין נראה לי משם ראייה דסתם חביות גדולות הן ואף על גב דיש להוכיח שפיר דלהרא"ש הכל שרי כיון דמציעו דהתיר בחביות גדולות והוא כדעת רב דימי על כרחך צריך לומר דגם בקטנה התיר דאם לא כן הו

חדושי הגהות

תקל"ח [ב] דמדקתני נמתמין דמפני הגנבים מותר מכלל דנלאו הכי אסור (מהר"ל"ח):

הגהות והערות

[ב] כן הוא בכל הדפוסים לבר בדפוס ראשון הגירסא "סמ"ג" (לאוין עה דף כט ע"א): [ג] ובהגהות מימוניות שלפנינו אות כ הביאו מראב"יה סימן תחבר שהוכיח כו מהירושלמי מועד קטן פרק ב' הלכה ב':

ליה [אצ"י] והא תניא ובלבד שיכניסם בלילה בחוץ ביתו אמר ליה לנעם דהני ימנא הוא דכיון דבלילה נעמי גברי ימירי ונעמי מדוכרי דגורא פירוש אצקות של אש אושא מילתא:

ד היו לו תאנים שטוחים בשדה לייבש וכו'. משנה שם (ג.)

מחפין את הקליעות בקש רבי יהודה אומר אף מעבין ובגמרא (סו) פליגי בה אמוראי חד אמר מחפין אקלושי מעבין אקמוכי וחד אמר מחפין בין אקלושי בין אקמוכי מעבין עושה אותם כמין כרי תניא נמי הכי מעבין עושה אותם כמין כרי דברי רבי יהודה. ופירש רש"י אקלושי.

שמכסהו בענפים מרוחקים זה מזה דלא הוי כיסוי גמור: אקמוכי. הענפים קומץ זה לזה דהוי כיסוי גמור: כמין כרי. מכנסין אותן ביחד כדי שיהו נוחין לכסות ע"כ. ונמוקי יוסף (ו. ד"ה מהני) פירש מעבין עושין אותן כמין כרי ומניח אלו על אלו כדי שיהיו העליונות מגינות על התחתונות. ורבינו פסק כהנה קמא וכמאן דאמר דמחפין אקלושי אבל דברי הרמב"ם בפירוש המשנה כמאן דאמר מחפין אקמוכי וכן נראה דהא תניא כווסיה וגם הרב המגיד כתב בפרק ח' (ה"ד) דהכי קיימא לן ושמפני כך סתמו הר"ף והרמב"ם דברייהם וכתבו לשון המשנה בלבד:

ה כתב נמוקי יוסף בפרק מי שהפך (ו. ד"ה דהוי) ירושלמי (פ"ב ה"ג) פרקמטיא אצודה שרי מטלטלמא צמועדא כלומר אם יש לו סחורה ממני פירות או מצואה ואם תעמוד שלא יהפכוה ממטה למעלה יתעפש או ירקב מותר להפך אותה בחול המועד ע"כ ומיני מצואה או פירות דנקט לאו דוקא דהוא הדין לכל סחורה כיון דדבר האבד הוא:

ו המכויין מלאכתו במועד קונסין אותו יעשנה. משנה שם (יג.) על דבר האבד שמוטר לעשותו במועד וכולם אם כיונו מלאכתו במועד יאבדו ופירש רש"י יאבדו שאסור ליהנות מהם והרמב"ם כתב (נפ"ו ה"ד) וכל המכויין מלאכתו והניחה למועד ועשאה במועד בית דין מאבדין אותה ומפקדין אותה לכל וכ"כ סמ"ג (לאוין עה כח.) וכתב הרב המגיד (סו) הרמ"ך כתב והגאונים מפרשים מניחים אותה לאבד ומועטין אותו מלעשות אותה מלאכה אבל להפקירה לכל ולאבדה בידיים לא קנסו ע"כ ומלאכה צהלכות הר"ף גיאת (ה"ד דף כ—כא) שכתב בשם רב פלגוי ורב מתמיה ורב נטרונאי ז"ל (שערי תשובה סי' רטז) דמאי יאבדו דבית דין מחוייבים להפקידה ולהפקירה משום קנסא ומכל מקום לא משמע בגמרא מידי אבל הסכמת הגאונים כדברי רבינו

ועיקר עכ"ל ודברי רבינו כדברי הרמ"ך ז"ל: וכתוב נמוקי יוסף (ו. ד"ה מהו) והיכא דליכא ממונא למיקנסיה כגון מייט או אורג או סופר שעשו מלאכת אחרים קונסין אותו בעלמא דמשמתינ ליה עד שיקבל דינא ומלקינ ליה וכן כתב רבינו ירוחם (נ"ד ס"ה לו.) בשם רב נטרונאי [בדק הבית] ואני מבין דבריו דהא בחייט או סופר או אורג איכא ממונא למיקנסניהו שכר פעולתן ושמא בשלקחו כבר שכר פעולתן ואכלוהו מיירי ואכתי איכא למידק מאי משמתינן אותו עד שיקבל דינו דקאמר ושמא שיקבל דינו היינו שיחזיר מעות השכירות שקיבל ויתנהו ביד בית דין

ד היו לו תאנים שטוחין בשדה לייבש וירא מהמטר יכול לכסותן בקש כיסוי רפה אבל לא כיסוי עב: ו (ג) המכויין מלאכתו במועד קונסין אותו שלא יעשנה אף על פי שהוא דבר האבד. ואם מת לא יקנסו בנו אחריו ומותר לו לעשותה אם הוא דבר האבד:

כדי שיאבדוהו ועוד יש לדקדק מאי ומלקינן ליה דקאמר דהא לא אשכחן בגמרא מלקות דיאבדו תנן ומסתייה פסדיה [עד באו]: כתוב בפסקי החוספות בפרק קמא דמועד קטן (ו. אות ו) גבי אם היה כתלו גוהה לרשות הרבים סותרו וצוניהו מפני הסכנה אם נתעלל שהיה סבור להמתין לא מיקרי כיוון מלאכתו וכן כתב המרדכי (סי' תתמ"א) גם כן ובפרק ב' (סי' תתנ"ג) גבי גוי הפורע לו יין בחובו כתב הבטיחו הגוי ליתן לו לפני המועד והמתין לפי שסבור להמתין עד אחר המועד ועתה מתקלקל וכל כי האי גוונא שרי וכן הוא מפורש בירושלמי (פ"ג ה"ב) שכתבתי בסיומן זה גבי ה' צלירת כרס וז"ל נמוקי יוסף (ו. ד"ה מהני' מכניס) יש מי שכתב דדוקא מכיון מלאכתו הוא דקנסו אבל שוכח או מתעלל וכל שכן אנוס אין קונסין אותו ע"כ (ב.) ופ"ש רבינו ואם מת לא יקנסו בנו אחריו. שם צעיר דאיפשיטא: ופ"ש ומותר לו לעשותה אם הוא דבר האבד. לפירוש רבינו דיאבדו פשוט הוא וגם הרמב"ם (פ"ו ה"ד) והסמ"ג (לאוין עה כח.) שהתמירו במכויין עצמו לאבדה ממנו ולהפקירה כתבו דננו לא קנסין ליה כלל ואין מועטין אותו מלעשותה כדי שלא תאבד וכתב רבינו ירוחם (סו) בשם המפרשים דהא דלא קנסו בנו אחריו דוקא בדבר האבד אבל דבר שאינו אבד אם עשאו בחול המועד מאבדין אותו ממנו ואפילו מת קונסין בנו אחריו ונראה לי כי זהו למאן דסבר דאיסור מלאכה בחול המועד דאורייתא ולפיכך דבר שאינו אבד קונסין בנו אחריו כדאמרינן גבי כהן שצרס אהון בכור וקנסו בנו אחריו מאחר שהוא איסור מדאורייתא עכ"ל וזה שכתב בצורס אהון בכור לא דקדק בשמועתו דהא נהדיא פשטינן בפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות נד.) דצורס אהון בכור לא קנסו בנו אחריו. [ג] ומינה נשמע במכויין ה' מלאכתו בחול המועד אף על פי שאינו דבר האבד דלא עדיף מצורס אהון בכור ומת דלא קנסו בנו אחריו:

דרכי משה

שמה יגנבו וכן כל כיוצא בזה עכ"ל ומשמע הא בודאי דבר אבד מותר אפילו בפרהסיא אבל במרדכי בפרק מי שהפך משמע דבכל דבר האבד יעשה בצנעה מיהו נראה דבמקום דאי אפשר שרי לעשות בפרהסיא וכמעשה שעשה ר"י: (ב) עיין לקמן סימן תקמ"ב (אות א) אי פועל מותר ליטול שכר מדבר האבוד:

פרישה

(ג) המכויין מלאכתו במועד כו'. דוקא מכיון אבל מתעלל או אנוס אין קונסין. צ"י:

דרישה

ואפילו מת קונסין בנו אחריו ונראה לי כי זה הוא למאן דסבר [איסור] מלאכה בחול המועד דאורייתא ולפיכך בדבר שאינו אבד קונסין בנו אחריו כדאמרינן גבי כהן שצרס אהון בכור וקנסו בנו אחריו מאחר שהוא איסור דאורייתא עכ"ל רבינו ירוחם. ועל מה שכתב בצורס אהון בכור כתב ב"י דלא דקדק בשמועתו דהא בהדיא פשטינן בפרק כל פסולי המוקדשין דצורס אהון בכור לא קנסו בנו אחריו (ולכך כתב) [ומינה נשמע] דמכויין מלאכתו בחול המועד אע"פ שאינו דבר האבד לא קנסו בנו אחריו דלא עדיף מצורס אהון בכור ומת דלא קנסו בנו אחריו: ואני אומר דלא על רבינו ירוחם לכך היה לו לתמוה אלא גם על המפרשים

הכל כרב דימי וזה דוחק לפסוק כרב דימי כנגד שמואל כיון דשמואל הוי מריה דתלמודא טפי מיניה אלא על כרחך צריך לומר דפסק כתרומיהו לקולא ואם כן שפיר יש להוכיח מדברי הרא"ש דהכל שרי: סכ"ל מקום שפיר דחה בית יוסף דברי רבינו שתלה הכל מדסתם הרא"ש להתיר וזוהו אין להוכיח כלום ולזה כתב ואפשר דמדכתב וכו' ורצה לומר מדהביא הרא"ש תרומיהו סתמא ולא הכריע הלכה כדברי מי משמע דפסק כתרומיהו לקולא: [ג] ב"י הביא דברי רבינו ירוחם. וז"ל וכתב רבינו ירוחם בשם המפרשים דהא דלא קנסו בנו אחריו היינו דוקא בדבר האבד אבל בדבר שאינו אבד אם עשאו בחול המועד מאבדין אותו ממנו

הגהות והערות

ד נראה צריך לומר בסיומן שלפני זה (דף רסו ע"א) ד"ה מי שיש לו כרם: ה' עיין במור וקציעה שהגיה שצ"ל למכון מלאכתו במועד: עוד כתב שם דודאי איירי דעריין האב לא עשה המלאכה דאם עשאה ודאי קנסין לבנו משום שהדבר נאסר מאיליו ואין לחלק בין דבר האבד לאינו אבד ומה שיש לחלק רק אם האב כוון מלאכתו ולא עשאה שאם הוא דבר האבד מותר לבנו לעשותה. עי"ש עוד מה שהקשה על המג"א והט"ו שלא ידע איך נתישב להם דברי רבינו ירוחם:

ד ואם יש לו סחורה ואם לא ימכרנה עתה יפסיד מן הקרן וכו'. שם אמר רבי יוסי בר אבין דבר אבד מותר וכתב הר"ש (פי' ג) ולא מיקרי דבר אבד אלא שיחסר מן הקרן כגון הנך דמיימי התם בגמרא אבל אם יוס השוק הוא במועד ויוכל עתה למכור סחורתו בריות ולאחר המועד לא יוכל להרויח כל כך אצל מן הקרן לא יפסיד אסור למכור במועד והכי איתא בירושלמי (פ"ג ה"ג) אי ידע דלא מזדקן והוא פחות מקרנה מזדקן: **ואם אין לו מה יאכז או אפילו יש לו אלא שאם ימכרנה עתה יהיו לו מעות בריוח וכו'.** שם כתב הר"ש דהכי משמע בירושלמי דגרסינן התם בפרק ב' (ה"ג) רבי יוסי ורבי אלעזר הוו מפקדין לרבי אושעיא אי את ידע דאת מוזן ואתי שמי גבן זבין רבי יונה היה ליה ספרין אתא שאל לרב הונא מהו למיזנינהו במועדא אמר

לו מעות בריות היה מוציא יותר לשמחת יו"ט אבל מי שיש לו מעות הרבה שיוכל להוציא לשמחת יו"ט בלא מכירה לא הותר לו למכור כדי שיוציא עוד יותר ודבריו נכונים וכן פסק בשלחן ערוך (סע' ד):

ג וכן אם באו שיירות וכו'. שם כתב הר"ש כן על פי הירושלמי וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מהלכות יו"ט וכ"כ הסמ"ג ורוב פוסקים ודלא כהרמב"ן ודלא כמ"ש המרדכי בשם רבינו חס לאיסור וכן פסק צ"י הלכה למעשה להיתר וכן צרידים מותר למכור ולקנות כיון שקצועים מזמן לזמן אבל צומא

כן יהא הלוקח אדם שאינו מצוי במקום המוכר וגדמן לו בחול המועד אז הוא מותר דהוה כדבר האבד: **ד ואם יש לו סחורה ואם לא** ימכרנה עתה יפסיד מן הקרן מותר למכרה. אבל אם לא יפסיד מן הקרן אלא שאם ימכרנה עתה ירויח יותר משאם ימכרנה אחר כך אסור למכרה. ואם אין לו מה יאכל או אפילו יש לו אלא שאם ימכרנה עתה יהיו לו מעות בריוח ויוציא יותר לשמחת יום טוב מותר למכור: **ה וכן אם באו שיירות והביאו סחורות שאינן מצויות כלל אחר המועד** [ב] או יקנו ממנו ואינו מצוי שיבואו שיירות כאלו לקנות ממנו מותר

לו דשוקא שהוא יום אחד בשבוע אסור וכן פסק בשלחן ערוך (סע' ה) ועיין צ"י שהאר"ך:

למה שרי מיעדי את במועדא ואת שמי קונדיטון במועדא היתיר לו למכור בשביל שישמח במועד וישמח יין קונדיטון ואילו לא היו לו מעות בריות לא היה שותהו עכ"ל וכן כתב סמ"ג (לאוין עה כח ע"ד)

וגם סמ"ק (פי' קנה עמ' קטו) כתב אין קורין דבר האבד אלא אם כן פוחת מן הקרן אך אם מרחיב להרבות בשמחת יום טוב ממה שמרויח מותר ע"כ. ונראה לי שאם יש לו מעות הרבה ואומר למכור סחורתי ואוציא לשמחת יום טוב יותר ממה שהיה בדעתי להוציא דלא שריין ליה דלא נאמרו דברים הללו בירושלמי אלא צמי שיש לו מעות מועטים וחס עליהם מלהוציא כל כך לשמחת יום טוב כדי שלא יטרח לזווח או לשאל מהבריות ואילו היו לו מעות בריות היה מוציא יותר כדי גוונא שריין ליה למכור כדי שישמח ביום טוב כחפצו אבל מי שיש לו מעות בריות להוציא לשמחת יום טוב ככל אשר יתאוה ואין בדעתו להוציא כל כך לא נחיר לו למכור כדי שיוציא יותר וכן נראה ממה שכתב המרדכי בסוף פרק קמח דמועד קטן (פי' תתמו) אהא דתנן (יג.) אין לוקחין בתים עבדים אבנים ובהמה אלא לזורך המועד או לזורך המוכר שאין לו מה יאכל. מתוך הירושלמי משמע דאינו רוצה לומר אין לו מה יאכל ממש אלא יש לו צמצום ורוצה למכור ולהרויח כדי שיהיו לו מעות בריות מותר: **והרמב"ם (פ"ו הכ"ד)** כתב כל שאסור לעשותו במועד אם אין לו מה יאכל הרי זה עושה כדי פרנסתו וכן עושה סחורה כדי פרנסתו ע"כ נראה מדבריו שאינו מותר אלא בשאין לו מה יאכל (ע"כ) ואפשר שגם הוא ז"ל נחיר ביש לו צמצום ורוצה למכור ולהרויח כדי שיהיו לו מעות בריות דגם זה בכלל כדי פרנסתו הוא:

ה וכן אם באו שיירות והביאו סחורות שאינן מצויין בל"ל אחר המועד וכו'. שם כתב הר"ש גרסינן בירושלמי (סג) פרקמטיא אבודה שרי מיזנינהו במועד רבי יעקב בשם רבי אחא בשם רבי יוסי הדא שירתא שרי למיזן מינה במועד לא הוה ידע דשיירתא עלתה ומחלל עבדתא אלמא עברי רוחא פסידא היא משמע מהך ירושלמי אם נזדמן במועד דבר שאינו מצוי מיקרי שפיר דבר האבד כגון אם באו שיירות של סותרים במועד והביאו סחורות הרבה ומוכרין בזול ולא ימלאו אחר המועד אף השיירות קונין עמה הסחורות צוקר קונין מהם ומוכרים דמניעת הרויח הוא הפסד כיון דדבר שאינו מצוי הוא עכ"ל וכן כתב הרמב"ם בפרק ז' מהלכות יו"ט (הכ"ז ח"ל) אין עושין סחורה במועד בין למכור בין לקנות ואם היה דבר האבד שאינו מצוי תמיד לאחר המועד כגון ספינות או שיירות שבאו או שהם מבקשים לנאת ומכרו בזול או לקחו צוקר הרי זה מותר לקנות או למכור וכן פירש סמ"ג (סג) וכתב הרב המגיד בירושלמי (פ"ג ה"ג) הדא שירתא שרי למיזן מיניה בחולא דמועדא וכתב בהלכות בפרק ב' (ר"ף ו סע"א) וגם הגאונים (שערי שמהה ס"ב עמ' טו) כתבוהו ומדברי רבינו נראה שמותר לקנות מן השיירתא אפילו כדי להשתכר ולעשות סחורה וכן פירש הרשב"ד (ספר האשכול ס"ב עמ' 148) וקל"ת המפרשים שהעברת ריוח נקרא דבר האבד ומכאן יא להם שמותר להלוות ברבית בחולו של מועד והטעם בזה לפי שאין בכל אלו מלאכה גמורה שמהיה אסורה דבר תורה אפילו ביום טוב ואין כאן אלא מקח וממכר שאסור מדבריהם ביום טוב גזירה שמה יכתוב ונחולו של מועד היתירו מפני העברת הרויח אבל הרמב"ן (ח"י סג ד"ה עוד מלאכה) כתב שלא היתירו לקנות מן השיירתא אלא מה שהוא צריך לתשמישו ואם לא יקנהו מן השיירתא ויטרח לקנות אחר המועד יהא נפקד שלא ימלאהו בערך שמואלו עכשיו אבל כדי להרויח ולעשות סחורה נודאי אסור לפי שהעברת ריוח אינו כדבר האבד ולפיכך אסור להלוות לנכרי ברבית עד כאן דבריו ולהפריע ממנו דברי הכל מותר וכן מותר לו לזקוף חובו כדי להצטיח מה שהוא חייב לו שכל זה בכלל דבר האבד הוא לדברי הכל עכ"ל הרב המגיד. וכל זה כתב ג"כ נמוקי יוסף (ד ריש ע"ב) וכתב (ו סע"א) שטעם הירושלמי דקאמר הדא שירתא שרי מיזן מינה במועדא משום דאף ע"ג דדבר של

פרישה

קודם יו"ט שרי לתובעם וכל שכן שיוכל לתבוע הלוואתו מהגוי שהלוה לו בלא משכון דהוי כמזיל מידו ופסקו הרוקח והאגור אם נזדמן לו ריוח מרובה במועד יכול למכור בלעזא ויוציא לשמחת יו"ט יותר ממה שהיה בדעתו להוציא וכן פסק רמ"א (סע' א): יהיו לו מעות בריות וכו'. דייק צ"י מהירושלמי והרמב"ם והמרדכי דלא אמרו דברים הללו אלא מי שיש לו מעות מועטים וחס עליהם מלהוציא כל כך לשמחת יום טוב [אבל מי שיש לו מעות בריות להוציא לשמחת יום טוב] ככל אשר יתאוה ואין בדעתו להוציא כל כך לא נחיר לו למכור כדי שיוציא יותר:

חדושי הגהות

תק"ט [א] גירסת או אי אפשר לקיימה אלא צריך לומר אז יקנו ממנו וכו' ואם נגרום אז יקנו ממנו ואינו מצוי שיבואו שיירות כאלו וכו' ושתי גירסאות אלו מלאכה במקלס ספרי הטורים הישנים [ג]:

הגהות והערות

[ג] לפני בעל חדושי הגהות היתה הגירסא ברברי הטור או יקנו ממנו "וכן אם" אינו מצוי שיבאו שיירות ולכן הוקשה לו:

טורם מיקרי הרווחא ואסור מכל מקום מידי דליכא טרחא כגון מקח וממכר מיקרי דבר האבד לפי שכל עסקי סחורה היא שקונה בשעת הזול ומוכר בשעת היוקר: והמרדכי נפרק קמא דמועד קטן (סי' תמ"ח) כתב בשם רבינו חס על פרקמטיא המודמנת במועד ולאחר

המועד לא משכחינן לה אפילו הכי אסור ללא קרינן דבר האבד אלא זרעיס שיבשו ופאניס דמיחלעי ומי שהפך ויחיו שהקרן נפחת אבל מה שלא בא לידו לא מיקרי דבר האבד וגם מי שיש לו פרקמטיא למכור וגודמנו לו לוקחין או אירע יום השוק בחול המועד ויכול למכרה עתה ביוקר שאם לא ימכרנה עכשיו

אינו יודע מתי ימכרנה כל כך בטוב ודאי האי לא מיקרי דבר האבד וכן פירש ריב"א דאם זה ענין פרקמטיא מיקרי דבר האבד אם כן כל סחורה הוא כך שלכן הוא רוצה למכור שכן הוא הענין שאם לא ימכור עתה לא יוכל למכור כל כך בטוב והא לא מיקרי דבר האבד דכמו כן לפעמים ימכרנה אח"כ יותר ביוקר. וכן כתבו הגהות מיימוניות (פ"ז אות ט) ומיהו כתבו אמנם אם מוכר כדי שיהיו לו מעות בריוח מותר וכדאמרין בירושלמי וכבר נבאר זה: ובתב הריב"ש בשו"ת (סי' טז) ירושלמי הדא שירתא שרי למיזן מינה בחולא דמועדא לא היה ידע דשירתא אולא ומחלל עמידתיה אמר רבי מונא אין ידע דלא מיזן ופחית מן אגרא יזבין ואי לא לא יזבין אמר רבי יוסי בר בון אגרא וקרנא קרן הוא אין ידע דלא מזבין והוא פחית מן קרנא יזבין ואי לא לא יזבין פירוש פחות מן קרנא דרבי יוסי בר בון ר"ל מן השכר שהוא מכלל הקרן לפי סברתו כי הוא חולק עם רבי מונא וכן פירש זה הירושלמי ה"ר יצחק אבן גיא (שערי שמה"ט עמ' טו) וסמך על דברי רבי יוסי בר בון כמו שהוא מן הדין להקל בדבריו כי אין צוה מלאכה גמורה וכן הביא תשובה לרבינו האי בענין שיירא של חוגגים הצאה בחולו של מועד ויש צמה שנמכר להם שכר וכשנמנעים צאים לדי הפסד וחסרון שכר וכן צמה שהם מוכרים אם אין לוקחים מהם אי אפשר ליקח כמותו לאחר מכאן והאר"י לומר שמוחר משום דבר האבד גם הראב"ד כתב כן וגם להרמב"ן (מורה האדם עמ' קע"א מהד' שועל) שחלק על הראב"ד אין נראה שיקפיד במכירה להזכיר שיהא נפסד בקרן דכיון שהפרקמטיא היא צדו והוא מוצא מי שקונה אותה עתה ביוקר ובריוח גדול ואחר המועד לא יתנו לו כל כך ריוח אין לך הפסד מן הקרן גדול מזה שהרי עתה שוה סחורתו כמו שנתנין זה וזה דעת רבי יוסי בר בון איברא שהר"מ מקול"י (פמ"ג לאין עה כח ע"ד) כתב שאפילו למכור לריך שיהיה פוחת מן הקרן ונראה שפסק כרבי מונא או שהיתה לו נוסחא אחרת בירושלמי או שלא היה מפרש אותו כפירוש הנכון שפירש ה"ר יצחק אבן גיא עכ"ל: וב"ש שפסק הר"מ מקול"י כרבי מונא לא דק שהסמ"ג (שם) לא הביא אלא דברי רבי

לקנות מהם ולמכור להם. (ג) והרמב"ן ז"ל כתב דוקא למכור להם מותר כל דבר אבל לקנות מהם אם קונה הדבר להשתכר אסור אף על פי שהריוח ניכר שקונה בזול מהשיירא אבל אם צריך הדבר לצרכו ודעתו לקנותו ונודמן לו עתה מי שמוכר בזול והדבר ידוע שלא יזדמן לו אחר המועד שיירא כזו דבר האבד הוא ומותר.

יוסי בר בון: ובתב הריב"ש בסוף דבריו ודברים כאלה שהם מדרבנן ויש הרבה מן המתירים אין לחוש לגעור במקילים ולהוכיח אותם וגם אני כך דרכי אלא שלבא לישראל אני אומר כי יש מתירים ויש אסורים ושראו להחמיר כדברי הרמב"ן ושכן אני מחמיר לענמי

והשומע ישמע וההדל יחדל עכ"ל (ב): ולעניות דעמי נראה שמאחר שהרמב"ם והרא"ש והראב"ד והסמ"ג וקצת מפרשים ממירין וכן נראה מדברי הרי"ף (י) והגאונים שכתבו הירושלמי סתם דמשמע דאפילו כדי להשתכר ולעשות סחורה מותר לקנות ולמכור בשירא יש לסמוך עליהם הלכה למעשה

ולהורות להיתר במקום שאין להם מנהג קבוע לאסור: ואיכא למידק כיון דהרא"ש סבר דהעצרת ריוח הוא כדבר האבד למה כתב שאם יום השוק הוא במועד ויכול עתה למכור סחורתו בריוח ולאחר המועד לא יוכל להרויח כל כך אבל מן הקרן לא יפסיד אסור במועד ונראה לומר דשאני התם שיום השוק הוא יום אחד בשבוע מבני העיר וסביבותיה וכיון שהוא מצוי בכל שבוע נמצא שאין כאן הפסד שאם לא מכרו ביום שוק של שבוע זה ימכרו ביום שוק של שבוע הבא ומפני ספק שמא לא ימכרו כל כך ביוקר לא שרינן ליה למכרו במועד דהא אפשר שביום שוק הבא ימכרו גם כן ביוקר: ופה שכתב הרא"ש ולאחר המועד לא יוכל להרויח כל כך היינו לומר דאפשר דלא ריוח כל כך וכיון דלאו דבר האבד בודאי הוא אסור אבל שיירות כיון שהוא דבר שאינו מצוי תמיד הוא דבר האבד בודאי ומפני כך החירו. אחרי שכתבתי זה מלאתי שכתב הוא ז"ל בשו"ת (כלל כג סי' ה) דלא מיקרי דבר האבד אלא ספינות או שיירות שבאו וקוינן ביוקר או מוכרין בזול ולא ימצא כיוצא בזה אחר המועד אבל אלו אם לא ימכרו ביום השוק שבתוך המועד ימכרו בשוק שלאחר המועד ולא הוא דבר האבד עכ"ל. וזה מוצא כמו שכתבתי (ג): ובתב מהר"י קולון בשורש ק"ח על דבר ההלוואה לגוים על המשכונות דאחרת דמר כיון שהוא דבר קבוע לעולם באותו עיר להיות היריד תמיד בתוך חג הפסח וכן חג הסוכות הדעת מכרעת דכדי האי גוונא שרי אפילו פרקמטיא גמורה דכדבר האבד דמי כיון שהוא עיקר מחייתם וריוח שלהם ואם יאסר עליהם דבר זה הרי הם יורדים למייהם ופשיטא דעדיף משירא שנודמנה ומנפקת ללאח ואפילו הפוסקים החולקים ואומרים דכיון שלא בא לידו עדיין דלא מיקרי דבר האבד אפשר דכדי האי גוונא מודו דכיון שידוע הוא בלי ספק שהסוחרים צאים תמיד למועד היריד הקבוע משיב כבא לידו ודוגמא לדבר מצניו נפרק ב' דבתרא (ב"ב כ"א: וכו'). ומכל מקום אף על פי שאנו מדמים לא הייתי אומר לעשות מעשה אם לא מכה מנהג ע"כ. וכתב עוד דמכל שכן שהן יכולין למכור המשכונות שכבר נחלטו ואין זה נקרא מכיון מלאכתו במועד שהרי אי אפשר בענין

דרכי משה

(ב) ובתב האגור (סי' תרע"ח) והמנהג שלא למחות ביד העושים ונוהגים היתר והמחמיר תבא עליו ברכה: (ג) ונראה דוקא ביום השוק השכיח בכל שבוע ושבוט ולכן אסור אבל ביום השוק דאינו שכיח הוה דינו כשיירות הבאות וכן כתב מהרי"ק שורש ק"ח דיריד שאינו שכיח הוה כשיירות שאינן מצויות ומיהו נראה דכל זה לא שרי אלא שיום השוק בעירו או שהשיירות באו לעירו אבל שיטע בסחורתו על יום השוק למקום אחר לכולי עלמא אסור אם לא בדבר

פרישה

או מוכרים בזול ולא ימצא כיוצא בזה אחר המועד אבל אם השוק הוא במועד אף אם לא ימכרו ביום השוק יוכל לטוב שימכור לשוק של אחר המועד יותר ביוקר וכן משמע מעובדא דרבינא בסוף פרק קמא דמועד קטן (י): רבינא הוה ליה ההוא עיסקא דהוי מודכן בשיתא אלפי שהיה לזבניה בחר חולא דמועדא חבניה נתליטר אלפי הרי נהדיא משמע דיכול לטוב שימכור ביוקר אחר המועד ולכן שיהי עד אחר המועד וכן משמע מדברי הרא"ש והביאו ב"י:

אמר וגם אם היה מזדמן להם קונה ביוקר כאשר צימי היריד לא היו ממתינים אלא אדרבה פשיטא שהיו מוכרים מיד פשוט הוא שאין זה נקרא מכון מלאכתו במועד ועוד האריך דנדר:

ו"מ"ש רבינו אב"ט מציאה אסור לטרוח ולחפש אחריה כגון

נהר שהציף דגים וכו'. בסוף פרק קמח דמועד קטן (יא. ב.) נדיתא לבאי כורי שרא רבא מילד מילד אחוי ומימלח אמר ליה אבי והא אן כנשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן מן אמר ליה הני נמי מתאכלי אגב איננא וכבר כתבתי זה בסיומן תקל"ג (רסג. ד"ה ומ"ש וכן) ושם נתפרש: ואם חלמך מהטעם שהמירו בשיירות מפני שהוא דבר שאינו מצוי תמיד היה להם להמיר במציאה שהוא יותר בלתי מצוי ונראה דשיירות דמידי דפרקמטיא הוא ולפי שני אדם מרווחים בו פרנסתם דעתם עליו והילכך חשיב דבר האבד אבל מציאה שמתוך שאינה מצויה כלל כמעט אין דעתם של בני אדם עליו לא חשיב דבר האבד ואחר שכתבתי זה מלאתי להרא"ש (פ"א סי' כח) שהקשה קושיא זו בשם הראב"ד (האשכול ח"ב עמ' 147 אות יא) ותיקן

אב"ט מציאה אסור וכו'. כתב צ"י דלא דמי לשיירא דמותר כיון דאינה מצויה תמיד דהתם ודאי חשוב דבר האבד כיון דפרקמטיא היא ודעתם של בני אדם עליה להרויח ממנה פרנסתם אבל מציאה אינה מצויה כלל ואין דעתם עליה כלל לא חשיב דבר האבד אי נמי מליחת דגים הוא מלאכה ואיכא טירחא לא שרינן לה משום רווחא ועוד יש לומר מציאה ליכא פסידא אלא רווחא בעלמא היא אבל פרקמטיא ציטול דידה פסידא היא ועיי"ש: מי שצדו לחבירו וכו'. נראה דאפילו לחבירו דאיכא למימש שיערימו יחד אפילו הכי מותר וכל שכן לגוי ורבינו נמי לא השיג על זה אלא במלוה לחבירו לפי שהם יערימו וכו' אבל לגוי שרי דליכא למימש לשמא יערימו יחד הישראל והגוי וכו' בהגהות אשיר"י בשם אור זרוע להמיר במלוה לגוי: אב"ט

יותר מכדי צורך שתייתו לא יקנה. דהוה ליה כקונה סחורה להרויח לאסור מיהו אם הוא בענין שיגיע לו ריוח גדול שאינו מצוי לו כגון אם חנותו פתוח לרשות הרבים פותח חציו ומניח חציו נעול. ואם הוא

דשאני מציאה דליכא שום פסידא אלא רווחא בעלמא הוא אבל פרקמטיא ציטול דידה פסידא הוא אי נמי עד כאן לא שרינן משום רווחא אלא מקח וממכר שהוא דרך כל אדם לא מיקרי מלאכה וגם ליכא טרחא אבל מליחת דגים מיקרי מלאכה ואיכא טרחא לא שרינן לה משום רווחא עכ"ל:

ז מי שצדו לחבירו על חפץ על תנאי שאם לא יפרע לו לסוף שמונה ימים שיהא קנוי לו יש מתירין וכו'. כך כתב בהגהות אשיר"י סוף פרק קמח דמועד קטן (סי' כד) בשם אור זרוע ח"ל אם הלוח ישראל מעות לגוי שלא ברצת על הסחורה על מנת שאם לא יפרע אחר שמונה ימים שמהא הסחורה קנויה אחר שמונה ימים לישראל המלוה אפשר דמותר מכל מקום יש (להשתיק) [להחמיר] על העושה בו כפרקמטיא גמורה עכ"ל:

ח גוי שפרע יין לישראל בחובו מותר לקבלו ממנו. כ"כ הרא"ש בפרק מי שהפך (סי' טו) וכתבתי בסיומן תקל"ז (רסג. ד"ה מי בסוף הסיומן):

ט ו"מ"ש ומי שצריך לקנות יין בעת בציר וכו' עד ובבלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. גם זה מדברי הרא"ש שם וכתבתי בסיומן הנזכר: ו"מ"ש אב"ט יותר מכדי צורך שתייתו לא יקנה. הם דברי רבינו וטעמו מפני שהוא כעשיית סחורה לאסור ויש לדחות ולומר דכיון דאינו מצוי מדיר הוי כדין השיירות דשרי וכתבו המוספות (י' ד"ה ונדבר) גבי הא דאמרין דדבר האבד מותר לאסור לקנות סחורה שמה תהיה יותר ביוקר לאחר המועד אבל לקנות יין כשר בתוך המועד מותר וה"ר יוסף פירש דיש לאסור דאף על פי שלא ימלא בזול הרי ימלא ביוקר ואין זה דבר האבד ע"כ. וגם בהגהות אשיר"י (פ"ב סי' טו) כתב בשם אור זרוע לקנות יין ולדרכו לצורך החול לא שמעינן מיניה ראייה להמיר ואפילו אם יש לירא שימייקר אחר המועד ואין רוצה לומר אסור היכא שימייקר אחר המועד ואפילו אם תמנא לומר דמותר לרין לקנות בנענא עכ"ל. והמרדכי (סי' תתנ) כתב לקנות יין במועד שלא לצורך המועד אף על פי שימייקר לאחר המועד אין צד רבינו חס להמיר ורשב"ם היה שותק מלומר לא אסור ולא היתר דמוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מודין אף המשכיל יזהר עכ"ל ומדברי הרא"ש (שם) ודאי נראה דסבירא ליה להמיר דן שכתב ומי שצריך לקנות יין בעת הצורך לצורך שתיית כל השנה ואם יעבור המועד לא ימלא כמו שמואל עשה דבר האבד הוא ומותר ומדכתב ואם יעבור המועד לא ימלא כמו שמואל עשה משמע דלאחר המועד ימלא אלא שלא ימלא כל כך בזול כמו שמואל עשה ואפילו הכי מותר:

יא (א) מוכרי פירות כסות וכ"ל צורך המועד מותרים בצנעא. משנה בפרק ב' דמועד קטן (ג. א.). וכתב הרב המגיד (פ"ו הכ"ג) שפני שאומנותן בכך כל השנה בעו לנעא אף על פי שהוא לצורך המועד והוה שהזכירו מוכרי: ו"מ"ש כגון אם חנותו פתוח לרשות הרבים וכו'. נרייתא שם:

פרישה

דהאלת ממונו בנתם הוי הפסד דלילו היו המעות צדו היה מרויח בהם וכעין זה כתב הרא"ש דשאני מציאה דליכא משום פסידא אלא רווחא בעלמא הוא אבל פרקמטיא ציטול יריד פסידא הוא אי נמי עד כאן לא שרינן משום רווחא אלא מקח וממכר שהוא דרך כל אדם לא מיקרי מלאכה וגם ליכא טרחא אבל מליחת דגים מיקרי טירחא ומלאכה איכא לא שרינן משום רווחא עד כאן לשונו: (ו) מוכרי פירות כסות וכו'. כתב המגיד משנה מפני שאומנותן בכך כל השנה בעי לנעא אף על פי שהוא לצורך המועד והוה שהזכירו מוכרי:

(ד) וא"א הרא"ש ד"ה לא חילק בזה. דסבירא ליה דהעברת ריוח מיקרי דבר האבד ומטעם זה מותר להלוות ברצת והטעם בכל זה דאין בכל זה מלאכה גמורה דאפילו ביום טוב אינו אלא מדבריהם גזירה שמהא יחזוב ויחול המועד המירו משום העברת ריוח כן כתב המגיד משנה והוא הדין ליסע לירידיס הקטועים מותר והיינו נקטועים אפילו מעיר לעיר אבל הירידיס שכל שטע יש יום אחד שנאדם שם קבוצתיה אסור שאם לא ימכרו היום ימכרו ביום השוק האחר: (ה) אב"ט מציאה אסור לטרוח וכו'. הטעם משום דגבי מציאה לא הוציא עליו שום קרן וליכא הפסד כלל מה שאין כן בסחורה

הגהות והערות

[ב] במור וקציעה הגיה דצריך לומר ומדברי הרא"ש נראה דסבירא ליה להתיר וכו':

אחר כך כדי להרויח בו כל כך דמי לשיירות ושרי לקנות יותר מכדי שתייתו וכן נראה מדברי ז"ל וכ"כ בהגהות שלמן ערוך (סע' ט):

ד ואם הוא מוכר ירק וכו'. שם רב הונא שרי להו להני כרופייתא למיזל לזוני כי אורחיהו בשוקא ואומציהו מדתניה ערב יום טוב האחרון של חג מוציא ומעטר את שוקי העיר בפירות בשביל כבוד יו"ט האחרון מפני כבוד יו"ט האחרון אין לא קשיא הא צפירי הא צמלנין פירש רש"י צמלנין מוכר כדרכו כגון כרוב וכרשינין הכל יודעין דלצורך המועד הן וליכא חשדא שאינן ראויין להתקיים הילכך אפילו צפרהסיה מותר עכ"ל:

בראיה דהני כרופייתא פירשו מוכרי כרוב וכרשינין שאינן ראויים להתקיים ועל פי פירוש זה כתב רבינו ואם הוא מוכר ירק וכו' אבל התוספות (יב: ד"ה תלנין) נשם ה"ר פרץ הקשו על פירוש רש"י שפירש תלנין כרוב וכרשינין דאינן תלנין וכתבו נשם הערוך (ערך קרף א')

דפירש כרופייתא מוכרי מיני בשמים ואם כן מה שנמצא בפירוש רש"י שלנו כרופייתא מוכרי בשמים אינו מפירוש רש"י (ה"א) אלא הגהה היתה כתובה צליון והכניסוהו הסופרים צפנים אבל רבינו נמשך אחר פירוש רש"י שהרי לא כתב דתלנין שהן בשמים מותר למכור כדרכו אלמא דצפירא ליה דפירוש תלנין הוא ירק כגון כרוב וכרשינין ונראה דדעת רבינו דפירוש רש"י עיקר דלשון תלנין משמעו בשמים ומשמעו נמי כל מה שנותנין בקדרה לתקן התבשיל דכל דבר שהוא תיקון לדבר אחר נקרא תלנין וכיון דהכא נריך לפרש דמותר כדרכו לפי שאינן ראויין להתקיים אם כן נעל כרוב ירק הוא ונקרא תלנין לפי שהכרוב והכרשינין הם מתקנין התבשיל שנותנין טעם בתוכו כמו גלל וקפלוט:

גם הרי"ף והרא"ש (סי' יט) והרמב"ם לא כתבו אלא תלנין נשם כלשון הגמרא ואפשר דגם הם תופסין פירוש רש"י וקושיית התוספות נשם ה"ר פרץ אינה קושיא דלשון תלנין לפעמים פירשו בשמים ולפעמים פירשו מיני ירקות שמתקנים בהם הקדרה וכמו שפירש רש"י צמוש (נראה ד כג) על חובל קין שחבל והתקין אומנות קין מיהו צמדכי הארוך מפרש דתלנין היינו בשמים דמותר למכור צפרהסיה לפי שדרכן ליקח לצורך המועד ואף על פי שהן דברים המתקיימין עד החול שרי ודוקא פירות וכסות וכלים דנרים המתקיימין עד החול לא שרי אלא צננא כיון דאית בהו מרמי חדא שאינו ניכר כל כך שהוא לצורך המועד אידך שהן דברים המתקיימין עד החול אבל דברים שאין מתקיימין אפילו אינו ניכר שהוא לצורך המועד אינו דברים המתקיימין וניכר שהוא לצורך המועד כגון בשמים שרי והכי נקטינן:

אחר כך כדי להרויח בו כל כך דמי לשיירות ושרי לקנות יותר מכדי שתייתו וכן נראה מדברי ז"ל וכ"כ בהגהות שלמן ערוך (סע' ט):

ד ואם הוא מוכר ירק וכו'. שם רב הונא שרי להו להני כרופייתא למיזל לזוני כי אורחיהו בשוקא ואומציהו מדתניה ערב יום טוב האחרון של חג מוציא ומעטר את שוקי העיר בפירות בשביל כבוד יו"ט האחרון מפני כבוד יו"ט האחרון אין לא קשיא הא צפירי הא צמלנין פירש רש"י צמלנין מוכר כדרכו כגון כרוב וכרשינין הכל יודעין דלצורך המועד הן וליכא חשדא שאינן ראויין להתקיים הילכך אפילו צפרהסיה מותר. וז"ל הרמב"ם (סע) מוכרי תלנין מוכרין כדרכן צפרהסיה וכתב הרב המגיד מפני שהדבר ידוע דתלנין לצורך סעודת היום לוקמין אותו ע"כ:

פחות לסטיו פותח כדרכו: ואם הוא מוכר ירק וכל דבר שאינו מתקיים (ו) פותח ומוכר כדרכו: (א) (א) וערב יום טוב האחרון מוכרין כדרכן ומעטרין השוק בפירות משום כבוד יום טוב האחרון. יש אומרים שצריך ליזהר בערב יום טוב האחרון שלא להכין ליום שני של יום טוב אלא על ידי הערמה שיאכל ממנו מעט בו ביום דכיון דבקיאינן בקביעא דירחא הוה ליה חול ואם כן מכין מחול המועד לחול. ונראה לי דאדרבה שאין ליזהר בכך כי היכי דלא אתו לזלוולי ביום טוב שני דמהאי טעמא נמי לא מבדלינן בליל שני כי היכי דלא לזלוולי ביה. ולא ראיתי לאדוני אבי הרא"ש ז"ל נזהר בזה: יב אין לוקחים בתים ואבנים עבדים ושפחות אלא לצורך המועד. או לצורך המוכר שאין לו הרגל מה שאין כן ביום טוב האחרון של פסח ע"כ ואפשר דלענין למכור צפרהסיה אפילו בערב יום טוב האחרון של פסח נמי מותר ולא הזכיר ערב יום טוב האחרון של חג הסוכות אלא לענין עיטור השוק בפירות דבערב יום טוב האחרון של פסח אין מעטרין: יש אומרים שצריך ליזהר בערב יום טוב האחרון שלא להכין ליום שני ש"י יום טוב וכו' וראיתי לאדוני אבי הרא"ש ז"ל נזהר בזה. כך הגירסא בפרשנו ובספר אחד מלאמי דנרים ולא ראיתי והיא הגירסא הנכונה מפני שהיא כמנהג העולם שאינם נוהרים בכך:

יב אין לוקחים בתים ואבנים אלא לצורך המועד או לצורך המוכר וכו'. משנה בפרק ג' דמועד קטן (סג).

ה ומו"ש וערב יום טוב האחרון וכו'. כתב ז"ל דמשמע מדברי הרמב"ם דלא התירו לעטר השוק בפירות אלא בערב יו"ט האחרון של חג הסוכות מפני כבוד הרגל דרגל צפני ענמו הוא אבל לענין למכור צפרהסיה מותר אף ביו"ט האחרון של פסח עכ"ל אבל מדברי רבינו משמע דאף לעטר השוק בפירות מותר אף בערב יו"ט האחרון של פסח עכ"ל אלא הרי"ף והרא"ש ולא חילקו כלל: ואין לוקחים בתים ואבנים וכו'. כך היא גירסת הרי"ף (ו): והרא"ש (סי' יח) וכתב בהגהות אשיר"י ונריך לאננים כגון שהיה כמלו רעוע דקותרו וכו' וכו' והתירו סופו משום תלתו עכ"ל אבל בסדר המשנה לא גרסינן אננים וכן הרמב"ם בפרק ו' לא הזכיר אננים אלא בתים ועבדים ובהמה:

פרישה

(ו) פותח ומוכר כדרכו. שהכל יודעים שקונה לצורך המועד: וערב יום טוב האחרון מוכר כדרכו. וכתב ז"ל נשם הרמב"ם ערב יום טוב האחרון היינו של סוכות והמגיד משנה כתב טעמו אבל רבינו שכתב קמחא ולא פירש משמע דכלל (ענין ו) ערב יום טוב קאמר וכן משמע מהא שכתב נשם יש אומרים שצריך ליזהר ערב יום טוב האחרון של חג מוציא ומעטר וכו' מפני כבוד יו"ט האחרון אין שלא מפני כבוד יו"ט לא וכו' ומאי פריך אפילו בשאר ימים דחול המועד נמי מותר והא דנקט ערב יום טוב האחרון לענין עיטור נקט רבשאר חול המועד אין מעטרין וצריך לומר דפריך מהא דקאמר מוציא רצה לומר למכור דמשמע דוקא מפני כבוד יו"ט האחרון וכו':

דרישה

תק"פ [א] וערב יום טוב האחרון מוכרין כדרכן. כתב ב"י בשם הרמב"ם וכו' ולפי מה שפירש ב"י דברי הרמב"ם דלענין למכור צפרהסיה אפילו בערב יום טוב האחרון של פסח נמי מותר ולא הזכיר ערב יום טוב האחרון של חג הסוכות אלא לענין עיטור השוק בפירות דבערב יום טוב האחרון של פסח אסור לפי זה קשה קצת מאי פריך בגמרא מהא

הגהות והערות

[ה] כן הוא גירסת הרי"ף ובגמרא שלפנינו רב הונא: [ה*] ועיין ברש"י על הרי"ף שפירש קרופייתא מוכרי תלנין כגון כרוב וכרשינין עיי"ש: [ו] בדפוס ראשון בפרק "קמא" והגיהו במור וקציעה ובחדושי הגהות דפוס ראשון פרק ב' וכן הוא לפנינו: [ה*] עיין מה שכתבנו בהגהות והערות אות ז בשם מור וקציעה ושייך גם לכאן:

וכתוב בהגהות אשיר"י (סי' יח) דמשמחת אצנים שיהיו ללורך המועד כגון שהיה כחלו גרוע דסותרו וכוונתו ביום טוב ז' והתירו סופו משום מחלמו. וכתבו המוסקפות (ד"ה אין לוקחין) אין לוקחין במים עבדים וכו' אלא ללורך המועד פירש ה"ר יוסף הוא הדין בשאר דברים לריך ללורך המועד דהא אסור למכור פירות אלא ללורך המועד אלא רבותא קמשמע לן דאפילו הני דהויין בפרהסיא שרי ללורך המועד וכו' אי לריך כהני נענה כמו בהיה דפירות כמות וכלים. והרצ המגיד (הכ"ז) כתב אין לוקחין במים עבדים וכו' פירוש אין זה בלוקח מן השירא אלא בלוקח כדרכו ונראה לי פירושא ששאר דברים כיון שלריך להם אף על פי שאינו לריך להם במועד רשאי הוא לקנותן לפי שמקח וממכר אינו אסור דבר תורה אפילו ביום טוב ולפיכך במועד כל שהוא לריך לו או להשכר שמואל בול לפי דעת רבינו וה"ר אברהם (האשטול ח"ב עמ' 140) מותר הוא לקנותו אצל במים ועבדים וכהמה כיון דאושאי ואושא מילתא לא התירו לקנות אלא ללורך המועד או ללורך המוכר ושדות וכרמים דאושא מילתא ג"כ איכא למימר

שהמועד נחובה ואם יעכב יותר יתן רביע משם ואילך. וז"ל הרא"ש בתשובה (כלל כג סי' ד) לענין הלואה בחול המועד אף על פי דדמי לפרקמטיא אינו דומה לגמרי כי בקניית פרקמטיא יש טורח גדול נשיוויה הדקדוק של מקח ומתוך טרדמו ימנע משמחת יום טוב וגם לפעמים יקנה ציודק ויצטער ואם ימכור במועד לפעמים נפחות ממה שקנה ואיכא צערא אצל צמלוח ברביע שמחה היא וגם ליכא טרחא כולי האי והילכך הקילו בה והתירו ע"י שמוציא הריזות של אותו שבע במועד יתר על מה שהיה מוציא אם לא היה לו זה הריזות ומה שכתוב במנהגי ה"ר מאיר (משכ"ץ קטן סי' קסו) שלמערוספת שלו היה מלוה בחנם אותו שבע כדי שלא יסורו ממנו ודבר האבד מותר מאחר שחושב אותו דבר האבד לא ידעתי למה היה מלוה בחנם אפילו בשכר מותר כמו שירא העוברת עכ"ל: והגאון מהר"י קולון כתב בשורש ק"ח דמאחר שדעת ר"י נוטה לאסור להלוות ברביע היה לו לחלוק ולומר דעד כאן לא פליג רבינו חס על ר"י אלא דוקא בהלוואה דאשראי שאינה על המשכון אצל צמלוח על המשכון

מה יאכל שאז מותר לקנות ממנו כל דבר: יג בענין הלואה ברביע לגוים (ט) יש אוסרים שדומה לסחורה. וכתב רבינו תם להתיר דלא מיקרי פרקמטיא אלא משא ומתן של סחורה ולא הלואה. וכתב ר"י כיון שרבינו תם התיר ורוב בני אדם נוהגין היתר אין בידי לאסור והמחמיר תבוא עליו ברכה. ואני רגיל לומר למלוים בחול המועד שיקחו מיד הגוי (י) רביע של שבע הראשון ויוציאוהו לשמחת יום טוב. וה"ר מאיר מרוטנבורג כתב שמותר להלוות למכירין ובלבד שילוח להם (יא) שבע הראשון בחנם. ואדוני אבי הרא"ש ז"ל התיר למכירין אפילו אם יקח השבע הראשון. (יב) וזה לשונו בתשובה. ובאשכנז הירא את דבר ה' נוהגין איסור בהלוואת רביע לגוים בחול המועד. ואני התרתי בביתו להלוות לגוים שרגילין תמיד ללוות בביתו שאם לא ילוו להם ילכו ללוות במקום אחר וירגילום לבוא אצלם ואיכא פסידא:

דאין לוקחין ומתניתין לא תנא להו לפי שאין לומר בהן ללורך המועד ולא תנא מה שריך לעשות בו מלאכה קודם שיהנה ממנו עכ"ל וכתוב עוד בהגהות אשיר"י אהא דאמרינן דמותר לשכור הפועל שאין לו מה יאכל לעשות מלאכה שאינה ללורך המועד אפילו יש למוכר ואין לשכיר הריך להשכר כדי להוליכו למיט הקונה מה יאכל מותר להם להקנות חן משום שישכר השכיר והוא הדין לפירות וכסות שמותר לקנות בצנעה ללורך המועד [ב]: כתב הכל בו (סי' ס כג ע"ד) שפירש ריב"א דמותר לקנות מנעלים חדשים במועד אמנם אומרים שאבי העזרי אסור והר"ף (משכ"ץ קטן סי' קסה) כתב מיהו נהגו העולם עתה לקנות כלים חדשים (ג) [ג] עיין בסמ"ח ח"א צ"י (רס"ט: ד"ה ומ"ש אסור):

שריך המלוה לעיין ולשום המשכון כדי לדעת כמה יכול להלוות עליו דמיא טפי למשא ומתן של סחורה מכל מקום מאחר שכבר פשוט המנהג פשיטא שאין צדינו למחות אפילו היחה הלכה ברורה לאסור דהנהגה להם לישראל מוטב שיהו שוגגין וכו' וגם מתוך מה שכתב בענין אורח חיים מי שמלוה לחבירו על חפץ על מנאי שאם לא יפרע לו חוץ שמונה ימים שיהיה קנוי לו וכו' משמע דלא אפליגו אלא משום הקניה אצל בהלוואה גופה לא פליגי דשרי ואף על גב דהוא על המשכון עד כאן. ולענין הלכה כיון דאיסור מלאכה בחול המועד דרבנן והרא"ש דכתבא וגדול הוא וגם מהר"י קולון כתב שכן פשט המנהג הכי נקטינן: ובתשובה עוד בהגהות אשיר"י (סג) וגם להתנות וליקח ערעט במועד על מלוה שלאחר מועד כתב דיכול להיות שהוא מותר וכבר כתבתי בסמ"ח זה (רס"ו: ד"ה וכמו) דברי הגהות אשיר"י (סג) דאין אס מותר להפרע וכתבתי (רס"ט: ד"ה וכמו ה"ה) בשם הרב המגיד (פ"ז הכ"ז) דלדברי הכל מותר לזקוף חוב הגוי כדי להצטיח מה שהוא חייב לו וכן מותר להפרע ממנו שכל זה בכלל דבר האבד הוא לדברי הכל ושכן כתב נמוקי יוסף (ד: דבור ראשון): וב"ש רבינו בשם הרא"ש בתשובה ט. איני יודע למה חזר רבינו אחר דבריו בתשובה שהרי בסוף פרק קמא דמועד קטן כתב לשון זה בעלמו:

לדאין לוקחין ומתניתין לא תנא להו לפי שאין לומר בהן ללורך המועד ולא תנא מה שריך לעשות בו מלאכה קודם שיהנה ממנו עכ"ל וכתוב עוד בהגהות אשיר"י אהא דאמרינן דמותר לשכור הפועל שאין לו מה יאכל לעשות מלאכה שאינה ללורך המועד אפילו יש למוכר ואין לשכיר הריך להשכר כדי להוליכו למיט הקונה מה יאכל מותר להם להקנות חן משום שישכר השכיר והוא הדין לפירות וכסות שמותר לקנות בצנעה ללורך המועד [ב]: כתב הכל בו (סי' ס כג ע"ד) שפירש ריב"א דמותר לקנות מנעלים חדשים במועד אמנם אומרים שאבי העזרי אסור והר"ף (משכ"ץ קטן סי' קסה) כתב מיהו נהגו העולם עתה לקנות כלים חדשים (ג) [ג] עיין בסמ"ח ח"א צ"י (רס"ט: ד"ה ומ"ש אסור):

דרכי משה

(ג*) וכן כתב התשב"ץ (קטן סי' קסה):

פרישה

(י) רביעית של שבע הראשון כו'. וכן פסק צ"י ואפילו אין רגילין ללוות ממנו: (יא) שבע הראשון בחינם. ואם יעכבם יותר יתן רביע משם ואילך: (יב) וזה לשונו בתשובה וכו'. וזה לשון צ"י איני יודע למה חזר רבינו אחר דבריו בתשובה שהרי בסוף פרק קמא דמועד קטן כתב לשון זה בעלמו: דרישה

אע"פ שאין לריך להם במועד מותר לקנות בצנעה. שדות וכרמים לא חשיב משום שאין ללורך המועד. כן כתב המגיד משנה: (ט) יש אוסרים. המכ"ס אלא נמשא ומתן של סחורה דאם איכא טירחא וטירדא וגם לפעמים קונה ציודק או מוכר בול ומצער את עצמו ואחא לאימנעי משמחת יום טוב. אשיר"י:

[ב] ב"י הביא הגהות אשיר"י אפילו יש למוכר ואין לו [לשכיר] מה להשתכר כדי להוליכו לבית הקונה מה יאכל מותר וכו' וסוף דבריו והוא הדין לפירות שמותר לקנות בצנעה לצורך המועד עכ"ל. נראה דהכי פירושו רצה לומר הא דשרי לקנות בצנעה לצורך מועד לאו דוקא לצורך הקונה או (הלוקח) [המוכר] אלא אפילו כשאין לשכיר שהוצרך להשתכר להוליך לבית הקונה ואין לו לאכול שרי לקנות:

חדושי הגהות

[ג] לא ידעתי הכוונה בה ואלו כיון שכתוב בדרכי משה הנדפס בפני עצמו (ומ"א אות ד) על דברי הכל בו שכן כתב גם נמשכ"ץ והמדפיסים שהעמיקו כל דבר הנוסף אשר מלאו בדרכי משה כתבו כאן עיין סימן תקמ"א וכוונתם מה שהצ"י כתב כן לקמן (ד"ה ומ"ש אסור) בשם המשכ"ץ וכו' עשו הרבה פעמים ועיין מה שכתבתי בסמ"ח ח"א ס"ק א':

הגהות והערות

[ז] עיין מור קציעה שהגיה ובתוה "בחול המועד": ח נראה כוונתו שאע"פ שיש ללוקח ולמוכר ורק אין לפועל המוליכן מהמוכר ללוקח מותר גם ללוקח לקנות וגם למוכר למכור וכוה ליתא להגהת מור קציעה שהגיה "לקנות" וכן בדרכי משה הארוך "להקנות" ובדרישה העמיק "לקנות": ט עיין בקרבן נתנאל אות ו:

הלכות חול המועד סימן תקלט

תקלט דיני הסחורה בחול המועד, ובו י"ד סעיפים:

א [*] אכל (א) סחורה (ב) אסורה, אפילו כל-שהוא, *כבין לקנות בין למכור. ואפילו אם הלוח מעות (ג) על-מנת שיתנו לו אחר-כך יין או סחורה אחרת *בפרעון חובו כדי להשתכר, אינו יכול *לילך ולתובעם, אלא-אם-כן (ג) אינם (ג) מצויים אחר המועד, (ד) דהוה ליה דבר האבד אם לא ילך בחול המועד למקומם (א) ויתבעם: הגה מיהו, אם נודמן לו (ה) ריווח מרובה במועד יכול (ד) (ו) למכור בצנעה, ויוציא לשמחת יום-טוב יותר ממה שהיה דעתו להוציא (ב"י): **ב** ימי שהלוח לחבירו מעות, (ז) מותר לתבעו בחול המועד (ח) לגבות מעותיו, (ט) ויאיץ צריך לומר שמותר לגבות חובו מן העכו"ם: ג מכר לחבירו פרקמטיא קודם מועד, (י) יש מי שאוסר לתבוע דמיה

א מיטרא דרבא י
ב הרא"ש שם
ג מעבדא דרבנא שם
ד הרא"ש שם בשם
השוכת ר"י בשם רבינו
חם ה הגהות אשר"י
כשם רש"י הר"ב המניח
ו טור

באר היטב

(ב) אסורה. מפני הטורח: (ג) מצויים. נ"ל דגם בזה צריך שלא יכון מלאכתו במועד, עיין מ"א: (ג) ויתבעם. וכתב הט"ז: נ"ל דזה דוקא שהוא צריך לטרוח ולזיל בדינא ודיינא, אבל אם א"צ אלא לתבוע לעצמו שיפרע לו, לא מצוינו איסור; והאידינא אנו רואים בכל הקהילות שתובעים בפני הדיינים אפילו בעד פרקמטיא בחה"מ, יש ללמוד זכות, דאנו רואים קלקול החובות הוא מצוי ביותר בכל יום וכל החובות הויין בחזקת ספק דבר האבד, עכ"ל, ע"ש: (ד) למכור. וה"ה דמותר לקנות חנות נודמן לו כסות או כלים למכור מותר למכור בפרהסיא, וע"ש עוד מ"ש בזה בענין ירידים, ועיין לקמן סי"ז:

משנה ברורה

א (א) סחורה אסורה. מפני (ב) הטורח: (ב) על-מנת שיתנו לו וכו'. אפילו לא התנה שיתנו לו במועד. ועיין בביאור הלכה דאפילו אינו צריך לילך למקום אחר לתבוע, שהם באותה העיר, גם-כן אסור, דמה שמקבל הסחורה מהם הוא ענין מקח וממכר, ונקט 'לילך' משום סיפא, דאם אינם מצויים לו אחר-כך מותר לילך אחריהם אפילו בעיר אחרת: (ג) אינם מצויים וכו'. והוא הדין (ג) אם מטעם אחר יכול לבוא לידי הפסד אם לא יתבע עכשיו: (ד) דהוה ליה דבר האבד. ודוקא (ג) אם לא כיון לכתחלה זמן קבלת הסחורה במועד: (ה) ריווח מרובה וכו'. הטעם, דאף דמשום ריווח מרובה בלבד אין להתיר [אלא-אם-כן הוא (ז) בוודאי אינו מצוי תמיד לאחר המועד, כבסעיף ה], הכא דבלאו הכי יש פוסקים שמתירין למכור בצנעה, (ה) סמכינן עלייהו היכא נודמן לו ריווח מרובה, (ו) ומכל מקום צריך להוציא מהן קצת לשמחת יום-טוב: (ז) למכור בצנעה. והוא הדין (ז) לקנות. ודוקא לענין מכירה וקנייה דלאו מלאכה היא, אבל בדבר שהוא משום מלאכה אין חילוק לכולי עלמא בין צנעה לפרהסיא: **ב** (ז) מותר לתבעו. היינו, אפילו לילך (ד) לעיר אחרת ולתובעם שם, (ט) ואפילו אם יכול למצאם שם אחר המועד גם-כן, דגביית חוב בעלמא אין זה בכלל סחורה: (ח) לגבות מעותיו. ואפילו למיקם עמם (י) בדינא ודיינא שרי: (ט) ואין צריך לומר שמותר וכו'. דשם אפילו לקבל סחורה ממנו, כההיא דסעיף א, גם-כן שרי, מפני שהוא כמציל מידו, וכמבואר בסעיף ח: **ג** (י) יש מי שאוסר. טעמו, דכל משא ומתן של סחורה, בין בסוף כההיא דסעיף א

שערי תשובה

לעשותה לפי שיכול להמתין אחר המועד, עכ"ז אם עשאה אין לו דין מכין מלאכתו במועד שנפקיד הדבר ההוא, כ"כ הרב מוה' אליעזר בן ארחא בתשובת כת"י והביא ראיות חזקות לדבריו, עכ"ל. ולענין צ"ע בחילוק זה: [*] כל סחורה אסורה כו'. ועיין בשו"ת אוהל-יעקב סימן סג בענין הסכמה, שאף שאותם שצריכים להרזיח לצורך יו"ט, ימכרו בצנעה בתוך ביתם, משום מיגדר מילתא שישאו ויתנו בפרהסיא אף אותם שא"צ, אם יכולים לעמוד בה טוב הדבר, ואם לאו יתירו אותה להצריכים, ושאינם צריכים באיסורייהו קיימו בחזקת ההסכמה ואין ראשי להתיר להם מה שהוא אסור מן הדין, ע"ש. ועיין בבית-יעקב סימן מ שהחנות תהיה קצת פתוחה וקצת סתומה, ומי שאין לו חנות נודמן לו כסות או כלים למכור מותר למכור בפרהסיא, וע"ש עוד מ"ש בזה בענין ירידים, ועיין לקמן סי"ז:

ביאור הלכה

הכי מסקינן בבכורות דלא קנסו בנו אחריו. והט"ז והדרישה תירצו, דהכא גרע מפני דאיכא תרתי לריעותא, דמה שכיון מתחלה להניח המלאכה על חולי-המועד וגם מה שעשה אחר-כך בחול-המועד, והעתיק האליה רבה תירוצם. ובאמת הוא דרוק גדול לחשוב המחשבה והמעשה לתרי ענינים, וגם ממועד-קטן י"ג עמוד א בגמרא משמע דצורם בכור גרע מזה, וכיון דמקילין שם, כל-שכן בעניננו. ועיין במאמר-מרדכי ובחמר-משה שדחו גם-כן את תירוצם ונשארו על דברי רבינו ירוחם בצריך עיון (דבשלמא בדבר האבד שייך לומר כיון מלאכה במועד, דהיה יודע שתפסיד אם לא יעשנה במועד, והיה אפשר לעשותה קודם מועד ואפילו הכי לא עשה והמתין לעשותה במועד, מה שאין כן בדבר שאינו אבד איזו כוונה שייך בזה לומר שכיון לעשותה במועד כיון שלא תפסיד אם לא יעשנה, ואם עשה, הוא דעשה רעה וחזא ריעותא הוא דהו', ועל-כן נראה דברי הרב בית-יוסף נכונים. ומה שהמגן-אברהם רצה לתרץ דברי הרבינו ירוחם משום דהוי כעושה מלאכה בשבת דאסור שם גם לבנו, כבר הקשה עליו בספר בית-מאיר, דמי הגיד לו דבר זה ששם אסור גם לבנו? ואף אם נימא דאזיל לשיטתיה שם דהוא הדין למי שנתבשל בשבילו, מנא לן שכל מה שעושה או מבשל היינו לצורך בנו נמי, מפני שידע שימות ויררש בנו מלאכה זו? וסיים על זה: לכן העיקר לעניות דעתי כפסק השולחן-ערוך וכמו שכתב בבית-יוסף דלבנו תמיד לא קנסינו, וגם בקרבן-נתנאל משמע דלדינא תפס דלא כנימוקיי-יוסף הנ"ל:

* בין לקנות וכו'. וכל מה שאסור הוא אפילו על-ידי עכ"מ [ב"ה כסימן תקמג והובא בפמ"ג]: * בפרעון חובו. לכאורה משמע מלשון זה דדוקא בכי האי גוונא שהסחורה עדיין לא היה קנויה לו עד עכשיו, אבל אם היה קנוי לו מכבר ועתה רוצה להוליכו לביתו אין כאן איסור, שאינו עושה סחורה במועד. ומכל מקום יש למנוע מזה מטעם אחר המבואר בסימן הקודם סעיף ג, שאסור להסיע ממונו מעיר לעיר והוא הדין באותה העיר, כמבואר שם במשנה ברורה, אכן אם הוא חושש שיבוא לידי הפסד כשישאר שם, מותר: * לילך ולתובעם. עיין ט"ז דמפרש כוונת השולחן-ערוך, דדוקא שצריך לילך ולתובעם בעיר אחרת או שצריך טרחה לזיל עמהם בדינא ודיינא, אבל אם אין צריך לתבעם בדין והם בעיר אחת, גם-כן מותר לתבוע אותם במועד. ועיין בחידושי רבי עקיבא איגו שכתב דמדברי הרא"ש לא משמע הכי, אלא בכל גווני אסור, וכן כתב בספר נהר-שלום דלא משמע כן מדברי הפוסקים, ובאמת מדברי המחבר בסעיף ג גם-כן משמע להדיא דאפילו הם בעיר אחת אסור, וכן בספר שולחן-עצ"שטים אינו מסכים לדברי הט"ז בזה, דעיקר

שער הציון

(ב) מגן-אברהם ושי"א: (ג) פשוט: (ג) מגן-אברהם ושי"א: (ד) אליה רבה ופריימגדים: (ה) בית-יוסף: (ו) ואף דזה מותר בסעיף ד אף בפרהסיא וגם בלא ריווח מרובה, אבל שם אם יש לו מעות בלאו הכי ברווח להוציא לשמחת יום-טוב לא מקילין, כמבואר שם, והכא אפילו כהאי גוונא מותר [א"ר, וכ"מ מביאור הגר"א]: (ז) מגן-אברהם. וכתב מחצית-השקל שצריך להוציא גם-כן קצת מן הרווח אשר מאמיד בדעתו שישא לו סחורה היא לשמחת יום-טוב: (ח) כן מוכח מהפוסקים: (ט) שם: (י) ט"ז:

הלכות חול המועד סימן תקל"א

יט באר הגולה

במועד, אלא אם כן יהא הלוקח אדם שאינו מצוי במקום המוכר ונודמן לו בחול המועד, דהוי כדבר האבד. (יא) ולי נראה, שכיון שזקף עליו המעות בחובו קודם המועד, הוה ליה כהלואה ומותר לגבות ממנו בחול המועד אפילו הוא אדם שמצוי במקום המוכר: הגה וכן מותר (יב) לקבול (ה) במשפט בשביל חובותיו המותרים לתבוע (מרדכי ס"פ מי שהפך), (יג) וכן מותר לעשות זקיפה עם חובותיו במועד (יד) כדי להבטיחן, *דכל זה בכלל דבר האבד ושרי (המגיד פ"ז ונ"י פרקא קמא דמ"ק): ד"אם יש לו סחורה שאם לא ימכרנה עתה *יפסיד מהקרן, מותר למכרה, (טו) אבל אם לא יפסיד מהקרן, לא. *ומכל מקום אם הוא בענין שאם ימכרנה עתה יהיו לו מעות ברווח (טז) *ויוציא יותר לשמחת יום טוב, (יז) מותר למכור. *ונראה לי, שלא נאמרו דברים הללו אלא במי שיש לו מעות מועטים וחס עליהם מלהוציא כל-כך לשמחת יום טוב ואלו היו לו מעות ברווח היה מוציא יותר, *אבל מי שיש לו מעות (י) ברווח להוציא לשמחת יום טוב ככל אשר יתאוה ואין בדעתו להוציא כל-כך, לא נתיר לו למכור כדי שיוציא יותר: ה' (יח) אם הוא דבר שאינו מצוי תמיד לאחר המועד, כגון ספינות או שיירות שבאו או שהם מבקשים לצאת *ומכרו בזול או לקחו ביוקר, מותר לקנות ולמכור לאפילו

1 בית יוסף לדעת רבינו תם פ' מיטרא דרבי יוסי בר אבין שם והרא"ש שם מהגן דמיתת שם הירושלמי שם ט' הרא"ש שם מהירושלמי מעוברא דרבי אשעיא ועוברא דרבי יונה י' בית יוסף ושכן נראה מהמורכבי פרק קמא דמועד קטן ומדברי הרמב"ם כ' ירושלמי והביאו רא"ש שם והרמב"ם בפרק ז' מהלכות יום טוב ל' סור לדעת אביו הרא"ש וכן דברי הרב המגיד שם לדעת הרמב"ם ושכן כתב הראב"ד וקצת מפרשים, וכתב הבית יוסף שכן נראה גמ"כ בדברי הרי"ף והגאונים

באר היטב

מיירי בא"י, שמעתי ועיקר, מגן אברהם: (י) ברווח. דהיינו עושר מופלג, ט"ז:

ביאור הג"ה

האיסור משום דעל-ידי קבלת הסחורה נגמר עתה המקח במועד ומאי נפקא מינה אם הם בעיר אחת או לא, ועל-כן לא העתקתי דברי הט"ז בענינו, ורק סוף דבריו שכתב דהאידינא מתקלקלין החובות העתקתי בסעיף ג, עיין שם: * דכל זה בכלל דבר האבד. מלשון זה משמע דקאי על שני הדינים, אבל לפי מה שהתנה בעצמו בדין הראשון דדוקא בחובות המותרים לתבוע, ובעל-כרחך מיירי דתובע מישראל, דאינו דבר האבד אם ימתין לאחר המועד [דמעכו"מ מבואר בסעיף ח דמותר לקבל אפילו סחורה מטעם דהכל בכלל דבר האבד הוא], ואם-כן מה דמסיים 'דכל זה בכלל דבר האבד' מגומגם הוא, דבדבר האבד הלא מותרין כל החובות. והאמת דשגרא דלישנא הוא מלשון הנימוקי-יוסף והמגיד-משנה ושם אינו נזכר כלל דין לקבול במשפט [ובדרכי-משה הארוך לא העתיק דין דלקבול במשפט רק בסוף דבריו לדין בפני עצמו], וקאי שם על מה דמסתפק בתחלה בדין הלואה לעכו"ם ברבית אם מותר במועד או אסור, דהעברת ריווח לא מקרי פסידא, ועל זה כתב דלפרוע ממנו וכן לזקוף חובו ודאי בכלל דבר האבד הוא ושרי לדברי הכל: * יפסיד מהקרן. ואפילו אם ספק שמא יפסיד גם-כן מותר [עו"ש בשם מהרש"ל וא"ר]. ונראה עוד, דאם נצרך למעות לשלם חובותיו שהגיע זמנם בחול-המועד ואם לא ישלם יגיע לו הפסד ומוכרח בשביל זה למכור סחורתו במועד, חשיב כדבר האבד: * ויוציא יותר לשמחת יום טוב. הוא הדין לחול-המועד, כן מוכח בירושלמי שהובא בבית-יוסף מקור לדין הזה: * אבל מי שיש לו מעות ברווח וכו'. דעת הט"ז דדוקא אם הוא מופלג בעשירות, אבל בלאו הכי אף שיש לו מעות ברווח חשוב הכל כדי חייו של אדם בזמנו, ומתירים לו למכור כדי שיוציא יותר לשמחת יום טוב, ובספר נהר-שלום מפקפק על דבריו, עיין שם: * ומכרו בזול. דוקא באופן זה, אבל לקנות מהם בערך השוה, נראה

בצנעא, מ"א: (ה) במשפט. דוקא במשפט הא"י, לכן דרדק רמ"א וכתב לקבול במשפט, וכן הא דכתב מותר לעשות זקיפה

משנה ברורה

ובין בתחלה כההיא דסעיף זה, אסור: (יא) ולי נראה וכו'. והנה אף שהב"ח הסכים מדינא לסברא הראשונה, מכל מקום כהיום שאנו רואין שהחובות מתקלקלין, נוהגין לתבוע בדין אף בעד פרקמטיא בחול-המועד, דחשבינן לדבר האבד [אחרונים]: (יב) לקבול במשפט בשביל חובותיו המותרים וכו'. רוצה לומר, דחובות (י"ב) המותרים לתבוע בחול-המועד, כמבואר בסעיפין הקודמין [ותבעו לישראל (יג) בדין ישראל קודם המועד ולא ענהו], מותר לקבול בחול-המועד אף לפני ערכאות של עכו"מ. (יג) ומכל מקום נראה דהיינו דוקא לקבול בעל-פה, אבל לכתוב משום זה אסור, אם לא דהוא (יד) דבר האבד, ואם צריך להמעות להוציא אותם על יום טוב, אפשר דמותר לכתוב על-ידי עכו"מ: (יג) וכן מותר לעשות זקיפה וכו'. בנימוקי-יוסף מבואר דזה קאי על עכו"מ, (טו) ורוצה לומר, דאפילו אם נתמיר (טז) בישראל שלא לתבוע חובותיו במועד דהרי יכול לתבוע אחר המועד, בעכו"מ ודאי מותר לתבוע ולעשות זקיפה, דאצלו בוודאי בכלל דבר האבד הוא: (יד) כדי להבטיחן. רוצה לומר, שעל-ידי הזקיפה יהיו חובותיו בטוחין: ד' (טו) אבל אם לא יפסיד וכו'. היינו אף שהוא סבור עתה להרויח הרבה, (יז) דהעברת ריווח לא מקרי פסידא: (טז) ויוציא יותר וכו'. כל מקום שנזכר לשון זה (י"ח) אין צריך להוציא כל הרווח, ודי במקצתו: (י"ז) מותר למכור. ומכל מקום יהיה (י"ט) החנות סגורה, ופותחה במקצת כשכא הקונה ליקח: ה' (יח) אם הוא דבר שאינו מצוי וכו'. פירוש, דאף דנתבאר בסעיף הקודם דלא מקרי דבר האבד אלא אם-כן כשאם לא ימכור עתה יפסיד מהקרן, אבל בשביל ריווח לבד אינו מותר אלא אם-כן יוציא על-ידי זה יותר לשמחת יום טוב, כל זה ברווח המצוי שאפשר לו למכור סחורתו אחר המועד גם-כן, אבל ברווח

שער הציון

(י"ב) דחובות האסורים לתבוע כמו ההיא דסעיף א אסור לקבול ולתבוע גם בפני עכו"מ שיתנו לו הסחורה במועד, אם לא שהוא דבר האבד, וכמו שכתבתי במשנה ברורה סעיף-קטן ג: (יג) עיין בחושן-משפט סימן כו סעיף ב: (יג) אחד, דכמה אחרונים כתבו דכתב של לשונות העמים נקרא מעשה אומן [ועיין במתה"ש סימן תקמה סקכ"א ובהגהת החתם-סופר שם], ואפילו אם נימא דהוא מעשה הדיוט, על-כל-פנים הלא בעינן צורך המועד דוקא: (יד) דהיינו אם יניח הדבר עד אחר המועד יוכל לבוא לידי הפסד, יכול לכתוב אף על-ידי עצמו. ואף דהט"ז משהו כהיום סתם חובות לדבר האבד, לא כתב לסמוך על זה רק לענין תביעה בדין שאיננה מלאכה, עיין שם: (טז) עיין בבית-יוסף ובדרכי-משה הארוך, ומוכח כמו שכתבתי: (טז) ולפי מה שמבואר לעיל בסעיף ב דאפילו אצל ישראל מותר לתבוע, ופשוט דהוא הדין מותר לזקוף חובותיו, אין אנו צריכין להטעם שמסיים הרמ"א דדבר האבד הוא. ואפשר דכלל רמ"א בזה להחריא אצל עכו"מ אפילו חובות של משא ומתן, אבל אם-כן יהיה מוכח מזה דבישראל אסור, וצריך עיון: (י"ז) בית-יוסף: (י"ח) מחצית-השקל: (י"ט) חייב אדם, וכן משמע מהט"ז סעיף-קטן ד:

הלכות חול המועד סימן תקל"א

שלא לצורך תשמישו אלא לעשות סחורה ולהשתכר, (יט) והוא הדין (י) לירידים הקבועים מזמן לזמן (כ) * ואפילו מעיר לעיר מותר ליסע בכהאי גוונא (רי"ע). אבל מקומות שיש להם יום השוק יום אחד בשבוע, (כא) * אינו מותר למכור ולקנות ביום השוק שבתוך המועד, שאין זה דבר האבד, שאם אינו נמכר ביום השוק שבתוך המועד (כב) ימכר ביום השוק שלאחר (ס) המועד: הגה (כג) ותגר (ט) שקונה מזה ומוכר לזה וחוזר וקונה ומוכר, מותר, דהוי דבר האבד (כל בו): ו' (כד) מציאה אסור לטרוח ולחפש עליה, כגון נהר שהציף דגים על שפתו אסור לאספם כדי לכבשם, אלא-אם-כן יהיו ראויים לאכול מהם במועד: ז המלוה את חבירו על חפץ או על סחורה על תנאי שאם לא יפרע לו לסוף שמונה ימים (כה) שיהא קנוי לו, (כו) ייש מתירים (כז) * ויש אוסרים: ח * עכו"ם שפרע לישראל יין בחובו (כח) מותר לקבלו ממנו, דכמציל מידו

ס ר"ש וכמו שפירש הבית יוסף, וכן כתב בחשבוניו נ צינתו לעיל סימן תקל"ג סעיף ד ס' סוד בשם ע"ש לדעת הטור וכן כתב בהגהות אשר"י פרק קמא דמועד קטן ס' ה"א"ש בפרק ב המועד קטן

באר היטב

כלל לישב בחנות אם לא שהחנות סגורה ופתוחה במקצת אם בא ליקח, וכל זה כדי להוציא לשמחת י"ט, עכ"ל: (ס) המועד. ודוקא שידוע בוודאי שלא יפסיד מהקדן, מהריב"ל, מ"א: (ט) שקונה. המ"א העלה דדוקא בביתו מותר אבל בחנות אסור, וכ"כ רש"ל שהחנות יהיה סגורה

משנה ברורה

שאינו מצוי תמיד, כמו שמפרש, בשביל זה גופא גם-כן התירו לו, דכדבר האבד דמיא: (יט) והוא הדין לירידים הקבועים וכו'. וכן (כ) יומא דשוקא הנקרא קרסנ"י טאר"ג, שהוא דבר דלא שכיח, ובא מזמן לזמן, ואפשר דהוא הדין כשחל שבוע שלפני פסחם בחול-המועד וידוע דאז קונים הרבה, חשיב כיומא דשוקא דלא שכיח [ח"א]: (כ) ואפילו מעיר לעיר וכו'. עיין בביאור הלכה: (כא) אינו מותר למכור ולקנות וכו'. אם לא שעל-ידי הרווח יוציא יותר לשמחת יום-טוב, וכנ"ל בסעיף ד: (כב) ימכר ביום השוק שלאחר המועד. ודוקא (כג) כשמשער בוודאי שעל-כל-פנים לא יפסיד אז מהקדן: (כג) ותגר שקונה וכו'. דאם ימכור היום, יחזור ויקנה מחדש וימכור ביום השני, ואם ימנע מלקנות ולמכור היום יפסיד בוודאי הרווח. (כד) ועיין במגן-אברהם שהעלה, דאף-על-פי-כן אינו מותר למכור רק בביתו ולא לישב בחנות בפרסום: ו' (כד) מציאה אסור וכו'. אף שלא ימצא אותם לאחר המועד. (כג) ולא דמי לשיירא שאינה מצויה דשרינן לעיל מקח וממכר משום רווחא, דשאני מקח וממכר דחיי אדם ופרנסתו תלוי בזה ודעתם על זה תמיד, הלכך חשיב פסידא, מה שאין כן במציאה דהוא רק רווחא בעלמא: ז' (כה) שיהא קנוי לו. רוצה לומר, אחר שמונה ימים: (כו) יש מתירין. שאין זה פרקמטיא אלא הלואה, ועיקר הקניה יהיה אחר שמונה ימים [הג"א]: (כז) ויש אוסרין. שאם אתה מתיר לעשות כן, (כד) יתירו כל מקח וממכר שבעולם ויערימו שלא יהיה המקח חל אלא אחר המועד, ובתוך המועד יהיה הלואה. ולדינא בוודאי טוב להחמיר כהי"א-אוסרין, (כח) ומכל מקום אין למחות ביד המיקל וסומך על דעה ראשונה, מאחר שבאמת אין כוונתו להערים: ח' (כח) מותר לקבלו ממנו. והוא בכלל דבר

(י) לירידים. כתב רש"ל בחשוכה סימן ע"ט: דע, שקבלתי הלכה למעשה להתיר בחו"מ אם בא יריד אפילו יומא דשוקא הנקרא קרסנ"י טאר"ג שהוא דבר דלא שכיחא ובא לזמנים דומיא דשיירות וספינות וחשבנין הפסד ריווח להפסד קרן וכו', אבל שאר ימי השוק אין להתיר

ביאור הלכה

דאפילו הוא לצורך תשמישו, כל שאינו לצורך המועד אסור [מאמר מרדכי]: * ואפילו מעיר לעיר וכו'. אף-על-גב דזהו בוודאי הוי טרחא מרובה, ובסימן תקל"ו מבואר דהרווחה אסור לטרוח בשבילה: צריך לומר דמירי באיש שעסקו ומחיתו תמיד לנסוע על ירידים, וכיון דחיי ופרנסתו תלוי בזה, הכל הוא בכלל דבר האבד ושרי [עיין במת"ש ס' ס' בפירושו על המ"א]: * אינו מותר וכו' ביום השוק. עיין ט"ז שהביא בשם רש"ל וזה לשונו: שאר ימי השוק אין להתיר כלל לישב בחנות אם לא שהחנות סגורה ופתוחה במקצת כשכא ליקח, וכל זה כדי להוציא לשמחת יום-טוב, עד כאן לשונו [ונראה דיצא לו ממה דמבואר בסעיף יא לענין פירות כסות וכלים דאפילו בצנעא אינו מותר כי אם לצורך המועד, ועל-כן התנה שיצא לשמחת יום-טוב, דאית בזה התיירא דריש סעיף ד]. וכתב מחצית-השקל, שהרבה מהאחרונים קראו תיגר על קלות שנוהגין בעוונותינו הרבים בענין משא ומתן בחול-המועד ולא מצאתי להם תקנה [כי אפילו לדעת המגן-אברהם שמשוה דין חנוני לתגר, אינו מותר כי אם כשהחנות סגורה ופתוחה במקצת כשכא הקונה ליקח], אלא שבספר אליה רבה כתב וזה לשונו: ואפשר שחשבו לדבר האבוד, דאם לא ישבו כל-כך זמן כל ימות החג בחנות יתמעט המשא ומתן מישראל [וגם כיון שאי אפשר למחות שיטתו הכל חנויותיהם, וכל-שכן כשיש סוחר נכרי בעיר, אם-כן אם הירא וחדד יסגור חנותו לבדו וירגילו קוניו לילך לסוחר אחר, והוי דומיא קצת להלואה לאותן שרגילין אצלו שהתיר בסעיף יב מהאי טעמא], וסיים האליה רבה, שעל-כל-פנים אין ללמוד מלאכה מזה, כי אינו דומה לפרקמטיא שיש צדדי קלות הרבה בפרקמטיא, עד כאן לשונו. אם-כן עדיין לא מצינו תקנה, שפעמים עושה מלאכה גמורה בחנות, כגון שמוכר איזה סחורה בחנות כגון חתיכת פשתן או שאר בגד ומחתך ממנו לפי מדתו הצריך להקונה, דעל זה יש חיוב משום מחתך [כמו שכתב החי"א-אדם בכלל לו, וכן מוכח מהרמב"ם בפרק יא מהלכות שבת הלכה ז], אם לא לאדם שיש עליו נושים עם שטרי-חוב [וועקסליין] שהגיע זמן פרעון שלהם, ואם לא יפדם יהיה לו מזה ודאי הפסד, וידוע דבשביל דבר האבד מותר לעשות מלאכה גם-כן. אכן לפי מה שכתב המגן-אברהם לעיל בסוף סימן תקל"ד דמי שאין לו מה יאכל, אף שהותר לו לעשות מלאכה מכל מקום לא יעשה בפרהסיא דמי יודע שאין לו מה יאכל, והכי נמי בענינו, או מה דאיתא בסימן תקל"ח "מכניס אדם

פירותיו מפני הגנבים ומכל מקום יכניסם בצנעא" ומשום שלא יהיה אוושא מילתא כל-כך, והכי נמי בענינו אין לך אוושא מילתא טפי ממה שהחנניות פתוחות להדיא כל היום בחול-המועד, ויש בזה ביזוי מועד, ועל-כן בוודאי טוב ליזהר שיהיה החנות סגורה ופתוחה במקצת כשכא

שער הציון

(כ) ט"ז בשם רש"ל: (כג) מגן-אברהם ושא"א: (כד) והנה אף לדעת המגן-אברהם מותר גם-כן כזה בכל חנוני דחשיב גם הוא כתגר, לא העתקתיו, דהאליה רבה ומאמר-מרדכי ובגריי"שע כולם פסקו על דבריו ומחלקים בין חנוני לתגר: (כג) בית-יוסף, וכעין זה כתב הרא"ש בתירוק קמא, וכתירוק זה סתם המחבר לעיל בסימן תקל"ג סעיף ג במה שכתב: אם הוא דבר שאינו וכו' מותר לקנותו ולכבשו, ועיין שם בביאור הלכה: (כד) הבי"ח רוצה לחלק בין מלוה לעכו"ם למלוה לישראל, ובשיירי-כנסת-הגדולה אינו מסכים עמו, וכן במאמר-מרדכי: (כח) מאחר שהוא מילתא דרבנן, וכעין שהביא הבית-יוסף בשם הריב"ש בסימן זה על ענין שכיוצא בזה: